

14. Charakteristika základních právních forem podnikání.

Otázka č. 14 – Studijní materiál 1

Právní formy podnikání:

Fyzická osoba: Občan, který si vyřídí živnostenský list a splní další podmínky pro podnikání vyplývající ze živnostenského zákona, daňových zákonů, zákonů o důchodovém sociálním a zdravotním pojištění. Živnost je soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem a na vlastní zodpovědnost za účelem dosažení zisku. Jako živnostník ručíte celým svým majetkem.

- Živnost ohlašovací: Vzniká dnem ohlášení, není potřeba souhlas finančního úřadu. Není potřeba žádný základní kapitál.
 - Volné: Není třeba odborná způsobilost. Mezi volné živnosti například patří fotografické služby, výroba hnojiv, ubytovací služby.
 - Řemeslné: Je požadováno vzdělání (většinou SŠ), nebo praxe v daném oboru. Mezi řemeslné živnosti patří třeba mlékárenství, hodinářství.
 - Vázané: Požadavky se liší podle oboru činnosti. Vždy je požadováno doložit příslušné vzdělání, určitá délka praxe a většinou i zvláštní povolení od příslušného orgánu. Mezi vázané živnosti patří třeba provozování autoškoly.
- Živnost koncesovaná: Je požadováno státní povolení (koncese), to prověřuje přímo živnostenský úřad. Dokládá se odborná způsobilost. Mezi koncesované živnosti patří třeba výroba lihovin, výbušnin, zbraní, střeliva, ničení nebezpečného materiálu, provozování cestovní kanceláře

Právnícká osoba:

- Korporace: Obchodní korporace
 - Společnosti:
 - Kapitálové:
 - Společnost s ručením omezeným (s.r.o.): Založení vzniká uzavřením společenské smlouvy a zápisem do obchodního rejstříku, na založení stačí i 1 právnická nebo fyzická osoba. Základní kapitál je 1Kč, společnost ručí celým svým majetkem, společníci do výše nesplaceného vkladu. Nejvyšším orgánem je valná hromada (všichni společníci), statutárním orgánem pak jednatelé. Podíl na zisku je v poměru vkladů jednotlivých společníků. Zrušení a zánik je pak dohodou společníků, nebo rozhodnutím soudu.

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

- Akciová společnost (a.s.): Založení vzniká přijetím stanov a zápisem do obchodního rejstříku, na založení stačí i 1 právnická nebo více fyzických osob. Základní kapitál je rozvržen na určitý počet akcií o určité hodnotě (při veřejné nabídce akcií minimálně 20 milionů Kč, bez veřejné nabídky akcií minimálně 2 miliony Kč). Společnost ručí celým svým majetkem, akcionáři neručí za závazky společnosti. Nejvyšším orgánem je valná hromada (všichni akcionáři), statutárním orgánem je pak představenstvo. Podíl na zisku je výplatou dividend akcionářům ze zisku dle rozhodnutí valné hromady. Zrušení a zánik je pak rozhodnutím valné hromady, nebo rozhodnutím soudu.
- Osobní:
 - Veřejná obchodní společnost (v.o.s.): Založení vzniká uzavřením společenské smlouvy mezi minimálně dvěma společníky a zápisem do obchodního rejstříku. Základní kapitál není stanoven. Osoby ručí celým svým majetkem. Nejvyšším orgánem jsou všichni společníci, kteří jsou zároveň i statutárním orgánem. Podíl na zisku i ztrátě je mezi společníky rozdělen rovným dílem, pokud není ve společenské smlouvě stanoveno jinak. Zrušení a zánik je pak výpovědí společníka, smrtí, zánikem, ztrátou způsobilosti společníka, vyloučením společníka, nebo konkursem na majetek společníka.
 - Komanditní společnost (k.s.): Založení vzniká uzavřením společenské smlouvy mezi minimálně dvěma společníky (komanditisté a komplementáři) a zápisem do obchodního rejstříku. Výše základního kapitálu není určena. Komanditisté ručí do výše vkladu, komplementáři ručí celým svým majetkem. Statutárním orgánem jsou všichni komplementáři. Podíl na zisku i ztrátě je rozdělen rovným dílem mezi společnost a komplementáře. Komanditisté si část, která připadla společnosti, rozdělí v poměru svých vkladů, komanditisté nenesou ztrátu. Zrušení a zánik je pak stejný jako u v.o.s. akorát smrt komanditisty, ani prohlášení konkursu na jeho majetek, není důvodem pro zánik komanditní společnosti.
- Družstva: Jedná se o společenství neuzavřeného počtu osob založené za účelem podnikání nebo zajišťování hospodářských, sociálních nebo jiných potřeb svých členů. Založení vzniká přijetím stanov na ustavující schůzi a zápisem do obchodního rejstříku. K založení je potřeba minimálně 5 fyzických, nebo minimálně dvě právnické osoby. Základní kapitál je tvořen členskými vklady, ale jeho minimální výše není určena. Družstvo ručí celým svým majetkem, členové neručí za závazky družstva. Nejvyšším orgánem je členská schůze a statutárním orgánem je představenstvo. Podíl na zisku je v poměru podle členských vkladů. Zrušení a zánik je pak rozhodnutím členské schůze, nebo rozhodnutím soudu.
- Fundace: Neziskový sektor (klášter, škola, špitál), nadace (nadační fond)
- Ústavy: Neziskový sektor

PRÁVNÍ FORMY OBCHODNÍCH KORPORACÍ

Obchodními korporacemi jsou obchodní společnosti a družstva.

Obchodními společnostmi jsou **veřejná obchodní společnost** (v.o.s.), **komanditní společnost** (k.s.), **společnost s ručením omezeným** (s.r.o.), **akciová společnost** (a.s.), evropská společnost a **evropské hospodářské zájmové sdružení**. Jde o právnickou osobou založenou za účelem podnikání. Evropské hospodářské zájmové sdružení a evropská společnost jsou upraveny též právem Evropských společenství a zvláštními právními předpisy.

Družstvy jsou družstvo a evropská družstevní společnost.

Právní jednání týkající se založení, vzniku, změny, zrušení nebo zániku obchodní korporace vyžadují písemnou formu s úředně ověřenými podpisy, jinak jsou neplatná.

ZALOŽENÍ OBCHODNÍ KORPORACE - obchodní korporace se zakládá **společenskou smlouvou**. Společenská smlouva, kterou se zakládá kapitálová společnost, vyžaduje formu veřejné listiny. Společenská smlouva, kterou se zakládá družstvo, se uzavírá přijetím ustavující schůzí. Je-li možné, aby společnost založil jediný zakladatel, zakládá se **zakladatelskou listinou** pořízenou ve formě veřejné listiny. Kapitálovou společnost může založit jediný zakladatel.

VKLAD - kladem je peněžní vyjádření hodnoty předmětu vkladu do základního kapitálu obchodní korporace. U akciové společnosti se vklad označuje jako jmenovitá nebo účetní hodnota akcie. Předmětem vkladu je věc, kterou se společník zavazuje vložit do obchodní korporace za účelem nabytí nebo zvýšení účasti v ní. Vkladovou povinnost lze splnit splacením v penězích ("**peněžitý vklad**") nebo vnesením jiné penězi ocenitelné věci ("**nepeněžitý vklad**"). Nepeněžitým vkladem nesmí být práce nebo služby.

ZÁKLADNÍ KAPITÁL - základní kapitál obchodní korporace je souhrn všech vkladů.

PODÍL - podíl představuje účast společníka v obchodní korporaci a práva a povinnosti z této účasti plynoucí. Každý společník může mít pouze 1 podíl v téže obchodní korporaci (to neplatí pro účast v kapitálové společnosti a podíl komanditisty). Při zrušení obchodní korporace s likvidací má každý společník právo na podíl na likvidačním zůstatku.

VZNIK SPOLEČNOSTI - společnost vzniká dnem, ke kterému byla **zapsána do OR**. Společnost se zakládá většinou na dobu neurčitou, pokud smlouva výslovně neuvádí omezující dobu.

ORGÁNY OBCHODNÍ KORPORACE - **nejvyšším orgánem** v osobní společnosti jsou všichni její společníci, v kapitálové společnosti valná hromada a v družstvu členská schůze. **Kontrolním orgánem** obchodní korporace se pro potřeby tohoto zákona rozumí dozorčí rada, kontrolní komise nebo jiný obdobný orgán. **Statutárním orgánem** osobní společnosti je každý její společník. Členem orgánu obchodní korporace nemůže být ten, kdo není bezúhonný ve smyslu zákona o živnostenském podnikání.

NEPLATNOST OBCHODNÍ KORPORACE - po vzniku obchodní korporace ji soud prohlásí za neplatnou, jestliže

- a) společenská smlouva nebyla pořízena v předepsané formě,
- b) nebyla dodržena ustanovení o výši splacení základního kapitálu,
- c) zjistí nezpůsobilost k právním jednáním všech zakládajících společníků.

ZRUŠENÍ A ZÁNİK OBCHODNÍ KORPORACE – soud zruší obchodní korporaci a nařídí její likvidaci také, jestliže

- a) pozbyla všechna podnikatelská oprávnění,
- b) není schopna po dobu delší než 1 rok vykonávat svou činnost a plnit tak svůj účel,
- c) nemůže vykonávat svou činnost pro nepřekonatelné rozpory mezi společníky,
- d) provozuje činnost, kterou podle jiného právního předpisu mohou vykonávat jen fyzické osoby, bez pomoci těchto osob.

Společnost zaniká **ke dni výmazu z obchodního rejstříku**.

ZÁKAZ KONKURENCE – ustanovení o jednotlivých společnostech a družstvu určují, které osoby a v jakém rozsahu podléhají zákazu konkurenčního jednání. V případě porušení tohoto zákazu společnost může požadovat náhradu škody způsobenou porušením tohoto zákazu.

REZERVNÍ FOND lze použít pouze ke krytí ztrát společnosti či družstva.

Jednou ze zásadních změn, které přinesl nový Zákon o obchodních korporacích, je rozšíření povinností statutárních a jiných orgánů. I nadále zůstává v platnosti povinnost jednat za společnost s péčí řádného hospodáře. Nově je však pro statutární orgány stanovena tzv. povinnost loajality k obchodní korporaci, tedy institut, který předpokládá od členů společnosti určitou dávku věrnosti a měl by pomoci zamezovat možnému zneužití právní způsobilosti právnické osoby jejím vedením. Dále je v zákoně nově vymezena kategorie tzv. podnikatelského úsudku (business judgement rule). Zavedením tohoto pravidla došlo k novému pojetí povinností statutárních orgánů vůči společnosti a jejich odpovědnosti za porušení těchto povinností. Zatímco dříve například platilo, že jednatel společnosti nemůže být (s výjimkou trestního postihu) za činnost pro společnost fakticky postižen na svém osobním majetku, Zákon o obchodních korporacích nově zavedl pro statutární orgán sankce v případě, že člen orgánu přivede společnost do úpadku. Nejen, že může být až na tři roky vyloučen z možnosti vykonávat obdobnou funkci, ale může se na něj vztahovat v případě jeho osobního majetku povinnost vydat veškeré prospěchy, získané od společnosti za poslední dva roky předcházející rozhodnutí o úpadku.

Významné změny se týkají také **možností vnitřního řízení společností a jednání za ně navenek**. Ve společnosti s ručením omezeným zůstává statutárním orgánem jednatel či více jednatelů. Na rozdíl od předešlého stavu upravovaného Obchodním zákoníkem je nově možné společenskou smlouvou určit, že více jednatelů tvoří kolektivní statutární orgán (tedy orgán o více členech), který bude jako kolektivní orgán rozhodovat a o změnách hlasovat. Nový Občanský zákoník k rozhodování ve společnosti v takovém případě stanovuje, že pokud je orgán kolektivní, rozhoduje o záležitostech právnické osoby ve sboru, a to většinou hlasů.

Veřejná obchodní společnost

Veřejná obchodní společnost je typická osobní společnost, ve které se alespoň 2 osoby účastní na jejím podnikání nebo správě jejího majetku a ručí za její dluhy společně a nerozdílně.

Firma musí obsahovat označení „veřejnou obchodní společnost“ nebo zkratku „veř. obch. spol.“, nebo „v.o.s.“, popř. obsahuje-li firma jméno alespoň jednoho ze společníků postačí dodatek „a spol.“.

V případě, kdy je společníkem právnická osoba, vykonává společnická práva a povinnosti jí pověřený zmocněnec, kterým může být pouze fyzická osoba.

Založení se realizuje formou společenské smlouvy, která **musí** obsahovat:

- a) firmu společnosti,
- b) předmět podnikání společnosti nebo údaj, že byla založena za účelem správy vlastního majetku,
- c) určení společníků uvedením jména nebo jmen a příjmení, v případě právnické osoby názvu (dále jen "jméno") a bydliště nebo sídla.

Připouští-li to společenská smlouva, může společník za podmínek ve společenské smlouvě určených a se souhlasem všech společníků splnit svou **vkладovou povinnost** také provedením nebo prováděním práce nebo poskytnutím nebo poskytováním služby. V takovém případě obsahuje společenská smlouva i ocenění prováděné práce nebo poskytované služby nebo způsob ocenění.

Statutárním orgánem společnosti jsou všichni společníci. V případě, že není společník, zároveň statutárním orgánem, nevztahuje se na něj povinnost splňovat všeobecné podmínky provozování živnosti, ani není povinen jednat s péčí řádného hospodáře. Každý společník může nahlížet do všech dokladů společnosti a kontrolovat tam obsažené údaje.

Bez svolení všech ostatních společníků nesmí společník podnikat v předmětu podnikání společnosti, a to ani ve prospěch jiných osob, ani zprostředkovávat obchody společnosti pro jiného. Společník nesmí být ani členem statutárního nebo jiného orgánu jiné obchodní korporace s obdobným předmětem podnikání, ledaže se jedná o koncern (**zákaz konkurence**).

Společník může do společnosti přistoupit nebo ze společnosti vystoupit změnou společenské smlouvy.

Zisk a ztráta se dělí mezi společníky rovným dílem.

Společnost se například zrušuje:

- a) výpovědí společníka,
- b) dnem právní moci rozhodnutí soudu,
- c) smrtí společníka,
- d) zánikem společníka právnické osoby,
- e) dnem právní moci rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek některého ze společníků nebo zamítnutí návrhu na zahájení insolvenčního řízení pro nedostatek majetku nebo zrušením konkursu proto, že je společníkův majetek zcela nepostačující.

Komanditní společnost

Komanditní společnost je společnost, v níž alespoň jeden společník ručí za její dluhy omezeně (dále jen "komanditista") a alespoň jeden společník neomezeně (dále jen "komplementář").

Statutárním orgánem společnosti jsou všichni komplementáři,

Zisk a ztráta se dělí mezi společnost a komplementáře. Neurčí-li společenská smlouva jiné dělení, dělí se zisk a ztráta mezi společnost a komplementáře na polovinu.

V případě, že není komplementář zároveň statutárním orgánem, nevztahuje se na něj povinnost splňovat všeobecné podmínky provozování živnosti, ani není povinen jednat s péčí řádného hospodáře.

Nová právní norma zavádí u komanditních společností termín **komanditní suma**, kterou lze definovat jako částku, do jejíž výše ručí komanditisté za dluhy společnosti. Tato suma musí být určena společenskou smlouvou a nemůže být nižší, než kolik činí vklad komanditisty. Zákon určuje, že komanditní suma se snižuje v rozsahu, ve kterém komanditista splnil svoji vkladovou povinnost.

Obchodní firma (dále jen firma) společnosti musí obsahovat označení „komanditní společnost“ nebo zkratku „kom. spol.“ nebo „k. s.,...“ Obsahuje-li firma společnosti **jméno komanditisty**, ručí tento komanditista za závazky společnosti jako komplementář, tj. celým svým majetkem.

Společnost s ručením omezeným

Společnost s ručením omezeným (s.r.o.) představuje jednoznačně nejpoužívanější formu obchodní společnosti, oblibě se těší zejména u drobných a středních podnikatelů. Spolu s akciovou společností je tato společnost řazena mezi tzv. kapitálové společnosti, pro něž jsou charakteristické znaky jako účast společníků formou poskytnutého kapitálu, oddělení majetku společníků od majetku společnosti a nízké riziko ručení společníků za závazky společnosti. S.r.o. tuto definici naplňuje pouze s tím rozdílem, že oproti běžným kapitálovým společnostem předpokládá vyšší míru osobní angažovanosti společníků na chodu společnosti.

Společnost s ručením omezeným je společnost, za jejíž dluhy ručí společníci společně a nerozdílně do výše, v jaké nesplnili vkladové povinnosti.

Firma obsahuje označení "společnost s ručením omezeným", které může být nahrazeno zkratkou "spol. s r.o." nebo "s.r.o.". Minimální **výše vkladu** je 1 Kč, ledaže společenská smlouva určí, že výše vkladu je vyšší.

Společenská smlouva obsahuje také

- a) firmu společnosti,
- b) předmět podnikání nebo činnosti společnosti,
- c) určení společníků uvedením jména a bydliště nebo sídla,
- d) určení druhů podílů každého společníka a práv a povinností s nimi spojených, dovoluje-li společenská smlouva vznik různých druhů podílů,
- e) výši vkladu nebo vkladů připadajících na podíl nebo podíly,
- f) výši základního kapitálu a
- g) počet jednatelů a způsob jejich jednání za společnost.

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

Společenská smlouva může být měněna dohodou všech společníků; pro tuto dohodu se vyžaduje veřejná listina. Stanoví-li tak společenská smlouva, může být měněna i rozhodnutím valné hromady.

Společník má právo na valné hromadě i mimo ni požadovat od jednatelů **informace o společnosti**, nahlížet do dokladů společnosti, kontrolovat údaje obsažené v předložených dokladech a další práva na informace určená společenskou smlouvou; to platí obdobně pro společníkova zástupce, bude-li zavázán alespoň ke stejné mlčenlivosti jako společník a společnosti tuto skutečnost doloží.

Společník splní **vkladovou povinnost** ve lhůtě určené společenskou smlouvou, nejpozději však do 5 let ode dne vzniku společnosti nebo od převzetí vkladové povinnosti za trvání společnosti. Minimální výše vkladu u společnosti s ručením omezeným je 1,- Kč, což znamená, že i základní kapitál může být nově tvořen částkou ve výši pouhé 1,- Kč, má-li společnost jediného společníka. Základní kapitál tímto sice ztratil svou „garanční“ roli, která je ale nově nahrazena jinými režimy ochrany věřitelů, jakými jsou např. test insolvence či přísnější pravidla správy. To by mělo přispět k vyšší ochraně věřitelů především díky větší odpovědnosti jednatelů. Věřitelům se tak dostává bezpečnější ochrany, při které není spoléháno na fiktivní částku v účetnictví, ale stojí se na reálném stavu majetku společnosti a odpovědnosti jednatelů.

Vklad může být jak peněžitý, tak nepeněžitý, avšak nepeněžitým vkladem nesmí být práce, služby či pohledávka společníka za společnost.

Podíl ve společnosti s ručením omezeným může být představován kmenovým listem – cenným papírem na řad. Na rozdíl od akcií ale možné s kmenovými listy obchodovat na evropském regulovaném trhu nebo jakémkoliv jiném veřejném trhu. Vydání kmenových listů není povinné, je pouze na vůli společníků, zda si jejich vydání upraví ve společenské smlouvě.

Společnost může připustit **vznik různých druhů podílů**, přičemž podíly, se kterými jsou spojena stejná práva a povinnosti, tvoří jeden druh a podíl, se kterým nejsou spojena žádná zvláštní práva a povinnosti je podílem základním. A pokud si to tak společníci upraví ve společenské smlouvě, nebudou všechny podíly společníka ve společnosti „srůstat“ v jeden, ale budou moci zůstat samostatně vedle sebe, nezávisle na sobě. Podíly mohou být kvalitativně odlišeny (např. podíl bez hlasovacích práv pouze s účastí na zisku, či mohou být odlišná práva a povinnosti spojená s podílem společníka, který investoval peněžitý kapitál od těch spojených s podílem společníka, který vložil nepeněžitý vklad, který např. pomáhá společnosti při podnikání, atd.) a pokud tak stanoví společenská smlouva, může jeden společník vlastnit i více podílů, z nichž každý může být jiného druhu.

Zákon o obchodních korporacích blíže specifikuje **péči řádného hospodáře**. Při posouzení, zda člen orgánu jednal s péčí řádného hospodáře, se vždy přihlédne k péči, kterou by v obdobné situaci vynaložila jiná rozumně pečlivá osoba, byla-li by v postavení člena obdobného orgánu obchodní korporace. Pokud dojde k soudnímu řízení, nese důkazní břemeno tento člen a bude muset prokázat, že skutečně vynaložil tuto péči.

Osoba, která přijme funkci voleného orgánu, zavazuje se, že ji bude vykonávat s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Pokud člen orgánu porušil při výkonu funkce tyto povinnosti a vznikla v tom důsledku škoda, je povinen škodu společnosti nahradit. Pečlivě a s potřebnými znalostmi jedná ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu společnosti. Ani takové jednání však není pečlivé, pokud nebylo učiněno s nezbytnou loajalitou.

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

Jedna a táž osoba může být **jediným společníkem či zakladatelem** libovolného počtu společností s ručením omezeným a zároveň společnost s ručením omezeným může být jediným společníkem či zakladatelem jiné společnosti s ručením omezeným. Zákaz konkurence je možné prostřednictvím stanov nebo společenské smlouvy rozšířit nebo úplně vyloučit souhlasem všech společníků.

Vystoupení společníka ze společnosti:

První skupina se týká případů, kdy společník nesouhlasí s rozhodnutím valné hromady, které zásadním způsobem mění podstatu či podmínky, za kterých byla společnost založena. Společník tedy může vystoupit ze společnosti tehdy, pokud valná hromada rozhodla o změně převažující povahy podnikání společnosti či o prodloužení trvání společnosti. Společník bude moci nově také vystoupit, pokud valná hromada rozhodla usnesením o uložení příplatkové povinnosti a společník pro příplatkovou povinnost nehlasoval.

Druhá skupina případů pak mívá na skutečnost, že **společník nesmí být nucen zůstat ve společnosti proti své vůli** a má možnost převést svůj podíl na jinou osobu či společníka, podmíněnou souhlasem pověřeného orgánu.

Zřídí-li si společnost s ručením omezeným internetové stránky, je povinna na nich uvádět ty údaje, a další stanovené zákonem, které je povinna uvádět na obchodních listinách. Nový občanský zákoník v dané souvislosti stanoví, že každý podnikatel musí uvádět na obchodních listinách (a tedy i na internetových stránkách, pokud je společnost s ručením omezeným má) své jméno a sídlo, údaj o zápisu do obchodního rejstříku, včetně oddílu a vložky a identifikující údaj, byl-li podnikateli přidělen. Nemá-li společnost s ručením omezeným internetové stránky, pak tuto povinnost nemá.

Orgány společnosti

Jednatelé

Statutárním orgánem je jednatel nebo každý z více jednatelů, nestanoví-li společenská smlouva, že více jednatelů tvoří kolektivní orgán. Tvoří-li jednatelé kolektivní orgán, k rozhodnutí orgánu se vyžaduje nadpoloviční většina přítomných členů. Jednatel může nově být kromě fyzické osoby i osoba právnická.

Dozorčí rada

Dozorčí rada se zřizuje jen, pokud tak stanoví společenská smlouva.

Valná hromada

Valná hromada je nejvyšším orgánem s.r.o. Společník se zúčastňuje valné hromady osobně nebo v zastoupení. Každý společník má jeden hlas na každou 1 Kč vkladu.

Valnou hromadu je povinen svolat jednatel minimálně jednou za účetní období. Do působnosti valné hromady patří zejména:

- rozhodování o změně společenské smlouvy;
- volba jednatelů, členů dozorčí rady, likvidátora, prokuristy;
- schvalování účetní závěrky a způsobu rozdělení zisku a úhrady ztráty;
- rozhodování o přeměně společnosti;

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

Neurčí-li společenská smlouva jinak, je valná hromada usnášeníschopná, je-li přítomna nadpoloviční většina společníků, přičemž k přijetí rozhodnutí je zapotřebí nadpoloviční většina přítomných.

Dohoda společníků o zrušení společnosti má formu veřejné listiny.

Akciová společnost

Akciovou společností je společnost, jejíž základní kapitál je rozvržen na určitý počet akcií. **Firma** obsahuje označení "akciová společnost", které může být nahrazeno zkratkou "akc. spol." nebo "a.s."

Základní kapitál se vyjadřuje v českých korunách. V případě, že akciová společnost vede podle zvláštního zákona účetnictví v eurech, může vyjádřit základní kapitál v eurech. Výše základního kapitálu akciové společnosti je alespoň 2 000 000 Kč, nebo 80 000 EUR. Základní kapitál je rozvržen na určitý počet akcií.

Akciovou společnost je možné založit již jen jednorázově, protože se upouští od založení na základě veřejné nabídky akcií. Akciovou společnost může založit jen jedna fyzická osoba. K založení akciové společnosti stačí přijetí stanov (dříve bylo nutné přijmout i zakladatelskou smlouvu nebo listinu). Ke vzniku společnosti dochází jejím zápisem do obchodního rejstříku.

Stanovy obsahují také:

- a) firmu a předmět podnikání nebo činnosti,
- b) výši základního kapitálu,
- c) počet akcií, jejich jmenovitou hodnotu, určení, zda a kolik akcií bude zít na jméno nebo na majitele, anebo zda budou vydány jako zaknihované cenné papíry, popřípadě údaj o omezení převoditelnosti akcií, popřípadě údaj, zda jsou akcie imobilizovány,
- d) mají-li být vydány akcie různých druhů, jejich název a popis práv s nimi spojených,
- e) počet hlasů spojených s jednou akcií a způsob hlasování na valné hromadě;
- f) údaj o tom, který ze systémů vnitřní struktury společnosti byl zvolen, a pravidla určení počtu členů představenstva nebo dozorčí rady,

Rezervní fond, již není povinný.

Akcie je cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír, s nímž jsou spojena práva akcionáře jako společníka podílet se podle tohoto zákona a stanov společnosti na jejím řízení, jejím zisku a na likvidačním zůstatku při jejím zrušení s likvidací.

Formy akcie (podle převoditelnosti):

- 1) **na jméno** – listinná akcie na jméno je převoditelná rubopisem a předáním, převod musí mít písemnou formu podle stanov příslušné a.s.
- 2) **na majitele** (doručitele) – akcie na majitele je volně (neomezeně) převoditelná.

Akcie na majitele od 30. 6. 2013 mohou existovat jen jako zaknihovaný nebo tzv. imobilizovaný cenný papír.

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

Druhy akcií (podle ztělesněného práva)

- * **Kmenové (základní, běžné) akcie** - s jejich vydáním jsou spojena běžná práva a povinnosti akcionáře (právo podílet se na řízení akciové společnosti, podílet se na zisku formou dividendy a podílet se na rozdělení majetku při likvidaci společnosti)
- * **Zaměstnanecké akcie** - jsou spojené s určitými výhodami pro zaměstnance a.s., jejich převoditelnost je pouze mezi zaměstnanci a důchodci společnosti, při úmrtí majitele (ukončení pracovního poměru) zanikají práva ze zaměstnanecké akcie a musí být vrácena společnosti bez zbytečného odkladu.
- * **Prioritní akcie** - s jejich vydáním jsou spojená přednostní práva na dividendy (superdividendy) a s nimiž většinou není spojeno právo hlasování na valné hromadě.
- * **„Zlatá akcie“** – akcie, se kterou její držitel (FNM, Pozemkový fond) má výhradní postavení při hlasování na valné hromadě i v minoritním postavení.
- * **Dluhopisy** může společnost vydávat na základě usnesení valné hromady. S dluhopisy může být spojeno právo na jejich výměnu za akcie společnosti.

Akcie podle termínu emise:

staré – jsou vydávány při založení a.s.

mladé – jsou vydávány při navyšování základního kapitálu a.s.

Kromě kmenových akcií a prioritních akcií se mohou vydávat *další druhy akcií*. Tyto další druhy akcií mohou obsahovat zvláštní práva jako například jinak upravený podíl na zisku nebo likvidačním zůstatku nebo rozdílnou váhu hlasů na valné hromadě.

Kusové akcie nemají jmenovitou hodnotu a představují stejné podíly na základním kapitálu společnosti. Jejich účetní hodnota se zjistí tak, že se výše základního kapitálu vydělí počtem kusových akcií. Každá kusová akcie má tedy vždy stejnou účetní hodnotu jako ostatní kusové akcie stejné společnosti. Výhodou těchto akcií je to, že se jejich hodnota na akcii neuvádí a nemusí být tedy vyměňovány při zvyšování nebo snižování základního kapitálu společnosti. Společnost může vydat buď jen kusové akcie, nebo jen akcie se jmenovitou hodnotou. Na kusových akciích musí být uvedeno, že jde o kusové akcie.

Emisní kurs akcie nesmí být nižší, než je jmenovitá hodnota akcie. Emisní kurs kusové akcie nesmí být nižší, než je její účetní hodnota. Účetní hodnota kusové akcie se určí tak, že se částka základního kapitálu vydělí počtem vydaných kusových akcií.

Je-li emisní kurs akcie vyšší než její jmenovitá nebo účetní hodnota, tvoří tento rozdíl emisní ážio.

Do seznamu akcionářů se zapisuje také číslo bankovního účtu vedeného u osoby oprávněné poskytovat bankovní služby ve státě, jenž je plnoprávným členem Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Podíl na zisku může být poskytnut jen bezhotovostním převodem na tento účet.

Orgány společnosti

Systém vnitřní struktury společnosti, ve kterém se zřizuje představenstvo a dozorčí rada, je systém dualistický. Pokud společnost zvolí tzv. dualistický model, statutárním orgánem je představenstvo a vedle něj působí dozorčí rada jako kontrolní orgán. Již není nutné, aby 1/3 členů dozorčí rady volili zaměstnanci u společnosti s více jak 50-ti zaměstnanci. Další novinkou je možnost stanovit si libovolnou délku funkčního období těchto orgánů.

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

Systém vnitřní struktury společnosti, ve kterém se zřizuje správní rada a statutární ředitel, je systém monistický. Pokud se společnost rozhodne pro tento model vnitřní struktury společnosti, pak statutárním orgánem je statutární ředitel, kterému náleží obchodní vedení společnosti. Dále bude ve společnosti fungovat správní rada, která bude určovat základní zaměření obchodního vedení společnosti a bude dohlížet na jeho výkon. Počet členů správní rady je stanoven pouze dispozitivně, takže si společnost může ve stanovách upravit jiný než zákonem stanovený počet členů (zákon stanoví tříčlennou správní radu).

Valná hromada

Nejvyšším orgánem akciové společnosti je valná hromada, na které akcionáři vykonávají své právo podílet se na řízení společnosti. Zákon upravuje možnost rozhodování „per rollam“, tedy korespondenční hlasování bez nutné účasti na valné hromadě, pokud to připoustí stanovy společnosti.

Nově se upravují také pravidla pro pozvánky na valnou hromadu, která musí být zveřejněna na internetových stránkách společnosti a dále je možné upravit ve stanovách jiný vhodný způsob doručování než zaslání poštou (např. e-mailem).

Valnou hromadu svolává představenstvo alespoň jednou za účetní období. Valná hromada je schopna se usnášet, pokud jsou přítomni akcionáři vlastníci akcie, jejichž jmenovitá hodnota nebo počet přesahuje 30 % základního kapitálu. Valná hromada rozhoduje většinou hlasů přítomných akcionářů.

Představenstvo

Statutárním orgánem společnosti je představenstvo. Představenstvu přísluší obchodní vedení společnosti. Představenstvo zajišťuje řádné vedení účetnictví, předkládá valné hromadě ke schválení řádnou, mimořádnou, konsolidovanou, případně mezitímní účetní závěrku a v souladu se stanovami také návrh na rozdělení zisku nebo úhradu ztráty. Člen představenstva nesmí podnikat v předmětu činnosti společnosti, a to ani ve prospěch jiných osob, ani zprostředkovávat obchody společnosti pro jiného. Člen představenstva nesmí být členem statutárního orgánu jiné právnické osoby se stejným nebo obdobným předmětem činnosti nebo osobou v obdobném postavení. Člen představenstva se nesmí účastnit na podnikání jiné obchodní korporace jako společník s neomezeným ručením nebo jako ovládající osoba jiné osoby se stejným nebo obdobným předmětem činnosti (**zákaz konkurence**).

Dozorčí rada

Dozorčí rada dohlíží na výkon působnosti představenstva a na činnost společnosti. Dozorčí rada je oprávněna nahlížet do všech dokladů a záznamů týkajících se činnosti společnosti a kontrolovat, zda jsou účetní zápisy vedeny řádně a v souladu se skutečností a zda se podnikatelská či jiná činnost společnosti děje v souladu s jinými právními předpisy a stanovami. Dozorčí rada přezkoumává řádnou, mimořádnou, konsolidovanou, popřípadě také mezitímní účetní závěrku a návrh na rozdělení zisku nebo na úhradu ztráty a předkládá svá vyjádření valné hromadě.

Člen dozorčí rady nesmí podnikat v předmětu činnosti společnosti, a to ani ve prospěch jiných osob, ani zprostředkovávat obchody společnosti pro jiného. Člen dozorčí rady nesmí být členem statutárního orgánu jiné právnické osoby s obdobným předmětem činnosti nebo osobou v obdobném postavení, ledaže jde o koncern. Člen dozorčí rady se nesmí účastnit na podnikání jiné obchodní korporace jako společník s neomezeným ručením nebo jako ovládající osoba jiné osoby se stejným nebo obdobným předmětem činnosti (**zákaz konkurence**).

Správní rada

Správní rada určuje základní zaměření obchodního vedení společnosti a dohlíží na jeho řádný výkon. Do působnosti správní rady náleží jakákoliv věc týkající se společnosti. Správní rada volí a odvolává svého předsedu.

Statutární ředitel

Statutárním orgánem společnosti je statutární ředitel jmenovaný správní radou. Statutárním ředitelem může být jen fyzická osoba splňující podmínky pro členství v představenstvu. Statutárnímu řediteli přísluší obchodní vedení společnosti.

Akciové společnosti jsou od 1. 1. 2014 povinny mít **internetové stránky společnosti**, na kterých budou muset uvádět údaje týkající se jejich obchodní firmy, sídla, IČ, zápisu do obchodního rejstříku, dále pak pozvánku na valnou hromadu a další údaje stanovené Zákonem o korporacích.

Družstvo

Družstvo je společenství neuzavřeného počtu osob, které je založeno za účelem vzájemné podpory svých členů nebo třetích osob, případně za účelem podnikání.

Družstvo má nejméně 3 členy. **Firma** obsahuje označení "družstvo".

Ustavující schůze družstva (dále jen "ustavující schůze") vedle přijetí stanov zvolí členy orgánů družstva a schválí způsob splnění základního členského vkladu, popřípadě i vstupního vkladu.

Stanovy družstva obsahují také

- a) firmu družstva,
- b) předmět podnikání nebo činnosti,
- c) výši základního členského vkladu, popřípadě vstupního vkladu,
- d) způsob a lhůtu jejich splacení přistupujícím členem,
- e) způsob svolání členské schůze a pravidla jejího rozhodování,
- f) počet členů představenstva a kontrolní komise a délku jejich funkčního období,
- g) podmínky vzniku členství v družstvu a
- h) práva a povinnosti člena družstva (dále jen "člen") a družstva.

Družstevní podíl představuje práva a povinnosti člena plynoucí z členství v družstvu. Každý člen může mít pouze 1 družstevní podíl.

Členství v družstvu zaniká

- a) dohodou,
- b) vystoupením člena,
- c) vyloučením člena,
- d) převodem družstevního podílu,
- e) přechodem družstevního podílu,
- f) smrtí člena družstva,
- g) zánikem právnické osoby, která je členem družstva,
- h) prohlášením konkursu na majetek člena,
- i) zamítnutím insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku člena,
- j) zánikem pracovního poměru,

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

Člen může být z družstva **vyložen**, jestliže závažným způsobem nebo opakovaně porušil své členské povinnosti, přestal splňovat podmínky pro členství nebo z jiných důležitých důvodů uvedených ve stanovách.

Orgány družstva

Členem orgánu družstva může být jen člen družstva. Každý člen družstva má při hlasování v orgánu družstva 1 hlas. Funkční období nesmí být delší než 5 let.

Členská schůze

Právo zúčastnit se členské schůze mají členové družstva, likvidátor. Každý člen má při hlasování na členské schůzi 1 hlas.

Připouští-li stanovy družstva rozhodování per rollam, zašle družstvo nebo osoba oprávněná ke svolání členské schůze všem členům návrh rozhodnutí.

Stanovy mohou určit, že se členská schůze bude konat formou dílčích členských schůzí.

Představenstvo

Statutárním orgánem družstva je představenstvo. Představenstvu přísluší obchodní vedení družstva.

Představenstvo zajišťuje řádné vedení účetnictví, předkládá členské schůzi ke schválení účetní závěrku a v souladu se stanovami také návrh na rozdělení zisku nebo úhradu ztráty.

Pro člena představenstva platí zákaz konkurence.

Kontrolní komise

Kontrolní komise kontroluje veškerou činnost družstva, projednává stížnosti členů a může požadovat jakékoliv informace a doklady o hospodaření družstva. Pro člena kontrolní komise platí zákaz konkurence.

V družstvu, které má méně než 50 členů, mohou stanovy určit, že se představenstvo nezřizuje a statutárním orgánem je předseda družstva (malé družstvo). Kontrolní komise se v družstvu majícím méně než 50 členů nezřizuje.

Živnostenské podnikání

Živnost je taková činnost, která vykazuje všechny znaky podnikání, ale je podřazena pod režim živnostenského zákona. Živnost je soustavná činnost provozovaná **samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených zákonem o živnostenském podnikání** (živnostenský zákon).

ŽZ spojuje živnost se znaky (musí být naplněny současně):

- **soustavnost** – činnost vykonávaná i opakovaně a pravidelně
- **samostatnost** – jedná se především o samostatné rozhodování podnikatele
- jde o činnost provozovanou **vlastním jménem** (pod svou firmou)
- musí jít o činnost provozovanou **na vlastní zodpovědnost** (podnikatel nese riziko za výsledky své podnikatelské činnosti – závazky, případné ztráty či úpadek)
- činnost provozovanou **za účelem dosažení zisku**, i činnost s úmyslem zisku docílit, byť skončila ztrátou.

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

ŽZ uvádí taxativně (negativním výčtem) činnosti, které nejsou živností, i když výše uvedené znaky živnosti naplňují. Tyto činnosti lze členit do čtyř skupin:

- 1. činnosti, které zákon vyhrazuje státu nebo jejich výkon svěřuje právnické osobě*
- 2. některé činnosti autorů podle autorského zákona a zákonů upravující průmyslová práva*
- 3. činnosti fyzických osob při výkonu některých povolání*
- 4. další činnosti, které vzhledem k významu, povaze provozu a vlivu na okolí vyžadují zvláštní právní úpravu.*

Provozování živnosti

Živnost může provozovat fyzická nebo právnická osoba (podnikatel) včetně zahraniční osoby, splní-li podmínky stanovené ŽZ. Fyzická osoba, která nemá bydliště na území České republiky, nebo právnická osoba, která nemá sídlo na území České republiky (dále jen "zahraniční osoba"), může na území České republiky provozovat živnost za stejných podmínek a ve stejném rozsahu jako česká osoba.

Všeobecné podmínky provozování živnosti:

- 1) plná svéprávnost, kterou lze nahradit přivolením soudu k souhlasu zákonného zástupce nezletilého k samostatnému provozování podnikatelské činnosti
- 2) bezúhonnost

Zvláštními podmínkami provozování živnosti jsou odborná nebo jiná způsobilost, pokud je ŽZ nebo zvláštní předpisy vyžadují.

Druhy živností (rozdělení živností podle živnostenského oprávnění):

1. **ohlašovací** – při splnění stanovených podmínek smějí být provozovány na základě ohlášení
2. **koncesované** – smějí být provozovány na základě koncese, tj. státního povolení k provozování živnosti

Živnostenské oprávnění (oprávnění provozovat živnost) vzniká právnickým osobám již zapsaným do OR, právnickým osobám, které se do OR nezapisují a fyzickým osobám:

- a) u ohlašovacích živností buď dnem ohlášení, nebo dnem vzniku živnostenského oprávnění v případě, je-li v ohlášení uveden pozdější den než den ohlášení*
- b) u koncesovaných živností dnem nabytí právní moci rozhodnutí o udělení koncese.*

Průkazem živnostenského oprávnění je **živnostenský list** a **koncesní listina** (do jejího vydání pravomocné rozhodnutí, jímž byla udělena koncese). Živnostenské oprávnění nemůže být přeneseno na jinou osobu. Průkaz lze jej nahradit i osvědčením, které podnikateli vydá na jeho žádost ŽÚ. Živnostenský list, koncesní listina, pravomocné rozhodnutí a osvědčení jsou veřejnými listinami. Před 1. 6. 2008 se vydávaly jako osvědčení tzv. živnostenské listy, po tomto datu slouží k prokázání živnosti pouhý výpis ze živnostenského rejstříku.

Nesplňuje-li podnikatel některé dané podmínky podnikání sám, může provozovat živnost prostřednictvím odpovědného zástupce. Odpovědný zástupce je fyzická osoba ustanovená podnikatelem, která odpovídá za řádný provoz živnosti a za dodržování živnostenskoprávních předpisů a je k podnikateli ve smluvním vztahu. Nikdo nemůže být

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

ustanoven do funkce odpovědného zástupce pro více než čtyři podnikatele. Odpovědný zástupce musí splňovat všeobecné i zvláštní podmínky provozování živnosti.

Odpovědného zástupce musí stanovit:

- FO, která nespĺňuje zvláštní podmínky provozování činnosti
- PO pro živnosti vyžadující splnění zvláštních podmínek provozování živnosti

Ohlašovací živnosti se dále člení podle požadované odborné způsobilosti na živnosti:

- **řemeslné** - podmínkou je odborná způsobilost
- **vázané** - podmínkou je odborná způsobilost upravená zvláštními předpisy (Občan České republiky nebo jiného členského státu Evropské unie může prokázat odbornou způsobilost dokladem o uznání odborné kvalifikace vydaným uznávacím orgánem podle zákona o uznávání odborné kvalifikace.)
- **volné** - není-li jako podmínka provozování živnosti odborná způsobilost stanovena (jediná volná živnost - předmět podnikání: Výroba, obchod a služby, která zahrnuje 80 oborů činností)

Splnil-li ohlašovatel všechny podmínky stanovené zákonem, provede živnostenský úřad zápis do živnostenského rejstříku do 5 pracovních dnů ode dne doručení ohlášení a vydá podnikateli výpis. Živnostenský úřad do 5 dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o udělení koncese provede zápis do živnostenského rejstříku a podnikateli vydá výpis.

Z hlediska předmětu podnikání se živnosti dělí na:

1) živnosti obchodní

- nákup zboží za účelem dalšího prodeje a jeho prodej
- hostinská a ubytovací činnost, cestovní ruch

2) živnosti výrobní

- výroba a prodej výrobků
- opravy obdobných výrobků a zprostředkování prodeje ve stejném oboru

3) služby

- přeprava zboží a osob, opravy, kadeřnictví atp.

V ŽZ je uveden rozsah oprávnění pro uvedené členění živností. V systému vnitřní obchod ČR se setkáváme nejvíce s živnostmi obchodními a poskytujícími služby.

Podání v souvislosti se živností, lze učinit u kteréhokoliv obecního živnostenského úřadu. Podání podle zákona lze učinit prostřednictvím kontaktního místa veřejné správy. V rámci své působnosti živnostenské úřady provádí kontrolu, sledují, zda jsou splněny povinnosti stanovené ŽZ při podnikání.

Fyzická osoba může společně s ohlášením živnosti nebo žádostí o koncesi na živnostenském úřadu též:

- a) podat přihlášku k daňové registraci nebo příslušné oznámení,
- b) oznámit zahájení samostatné výdělečné činnosti,
- c) podat přihlášku k důchodovému pojištění,
- d) podat přihlášku k nemocenskému pojištění,
- e) oznámit vznik volného pracovního místa nebo jeho obsazení,
- f) podat oznámení podle zákona o veřejném zdravotním pojištění.

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

Právnícká osoba může společně s ohlášením živnosti nebo žádostí o koncesi na živnostenském úřadu též:

- a) podat přihlášku k daňové registraci nebo příslušné oznámení,
- b) oznámit vznik volného pracovního místa nebo jeho obsazení.

Provozovny – provozovnou se rozumí prostor, v němž je živnost provozována. Živnost lze vykonávat v jedné nebo více provozovnách, pokud podnikatel má právní důvod pro jejich užívání. Za provozovnu se považuje i automat nebo obdobné zařízení sloužící k prodeji zboží nebo poskytování služeb a mobilní provozovna. Mobilní provozovna je provozovna, která je přemístitelná a není umístěna na jednom místě po dobu delší než tři měsíce. Provozovna musí být trvale a zvenčí viditelně označena obchodní firmou nebo názvem nebo jménem a příjmením podnikatele a jeho identifikačním číslem.

Živnostenské oprávnění zaniká:

- a) smrtí podnikatele,
- b) zánikem právnícké osoby,
- c) uplynutím doby, pokud bylo živnostenské oprávnění omezeno na dobu určitou,
- d) výmazem zahraniční osoby povinně zapsané v obchodním rejstříku nebo jejího předmětu podnikání z obchodního rejstříku,
- e) stanoví-li tak zvláštní právní předpis,
- f) rozhodnutím živnostenského úřadu o zrušení živnostenského oprávnění.

Otázka č. 14 – Studijní materiál 3

Organizačně právní forma	podnik jednotlivce	v.o.s	k.s.	s.r.o
Založení	Dnem rozhodnutí o registraci	Uzavřením společenské smlouvy	Uzavřením společenské smlouvy	Uzavřením společenské smlouvy
Vznik	Rozhodnutím o registraci	Zápisem do OR	Zápisem do OR	Zápisem do OR
Společníci	Podnikatel sám, nebo s tichým společníkem	Alespoň 2 FO i PO	Alespoň dvě fyzické osoby: 1 komanditista a 1 komplementář	2 či více společníků, ale také jediná osoba
Kapitál	Minimum není stanoveno, vklad tichého společníka je vlastnictvím nebo v užívání podnikatele	Peněžité i nepeněžité vklady společníků, minimum není stanoveno	Vklady komanditistů určeny pevnou částkou min 5 tisíc, vklady komplementářů z peněžitých i nepeněžitých prostředků, minimum není stanoveno	Minimální základní kapitál 200000,-, minimální vklad společníka 20000,- Od 1.1.14 stačí pouhý 1,- Kč (zavádění testu insolvence, který stojí na reálném stavu majetku

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

Organizačně právní forma	podnik jednotlivce	v.o.s	k.s.	s.r.o
Ručení za závazky	Celým svým majetkem, tichý společník do výše vkladu	v.o.s. celým svým majetkem, společníci ručí společně a nerozdílně veškerým svým majetkem	k.s. celým svým majetkem, komplementáři ručí celým svým majetkem, komanditisté pouze do výše svého nesplaceného vkladu	s.r.o. celým svým majetkem, společníci ručí do výše svých nesplacených vkladů
Orgány	Podnikatel sám	Společníci	Společníci	Jednatelé, valná hromada, dozorčí rada (přesně upravuje společenská smlouva)
Statutární orgán	Podnikatel sám	Společnost může zastupovat každý společník, není-li ve smlouvě něco jiného, případné omezení musí být v obchodním rejstříku	Zastupovat a věst má právo pouze komplementář, komanditista má právo kontroly	1 nebo více jednatelů samostatně nestanoví-li společenská smlouva jinak
Podíl na zisku	Zisk patří podnikateli, tichý společník obdrží podíl podle svého vkladu	Mezi společníky rovným dílem	Poměrem stanoveným ve společenské smlouvě	V poměru splacených vkladů popř. podle společenské smlouvy
Zrušení a zánik	Zrušení a registrace příslušným orgánem, smrtí podnikatele, vymazání z OR	Dohodou účastníků, konkurzem, uplynutím doby, soudním rozhodnutím, výpovědí a úmrtím, pokud poslední dva důvody jsou sjednány ve smlouvě	Dohodou účastníků, konkursem, uplynutím doby, soudním rozhodnutím, jinými způsoby podle smlouvy	Dohodou účastníků, konkursem, uplynutím doby, soudním rozhodnutím, výpovědí a úmrtím člena společnosti

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

Forma	a.s.	družstvo	s.p.
Založení	Po ustavující valné hromadě uzavřením zakladatelské smlouvy nebo listiny	Na základě usnesení ustavující členské schůze	Zakladatelem může být pouze orgán státní správy nebo místní zastupitelský orgán
Vznik	Zápisem do OR	Zápisem do OR	Zápisem do OR
Společníci	Akcionáři 1 PO, 2 FO	Členové družstva, členem může být i právnická osoba 2 PO, 5 FO	-
Kapitál	Minimální základní kapitál bez úpisu akcií 2 miliony, s úpisem 20 milionů, minimální nominální hodnota akcie 1000,-	Tvořen členskými podíly, minimum zapisovaného základního jmění je 50000,-	Hospodaří s věcmi a majetkovými právy svěřenými mu při jeho založení a dále s věcmi a majetkovými právy nabytými v průběhu podnikání, minimum není stanoveno
Ručení za závazky	a.s. celým svým majetkem, akcionáři neručí za závazky společnosti	Družstvo ručí celým svým majetkem, způsob a rozsah ručení členů můžou určit stanovy družstva	Podnik jako právnická osoba ručí svým majetkem
Orgány	Dualistická struktura (valná hromada, představenstvo, dozorčí rada) Monistická str. (valná hromada, správní rada, statutární ředitel)	Členská schůze, představenstvo, kontrolní komise, popř. ředitel	Ředitel, dozorčí rada typu I, ředitel typu II
Statutární orgán	Statutárním orgánem je představenstvo, v případě vedení sporu proti představenstvu nebo jeho členům zastupuje a.s. dozorčí rada	Představenstvo, u malého družstva (do 50 členů) předseda	Ředitel
Podíl na zisku	Zisk se dělí podle usnesení valné hromady, podíl na zisku akcionáře = dividendy, odměny členů představenstva = tantiemy	Podle usnesení členské schůze (konference delegátů) při projednávání roční účetní uzávěrky	Schvaluje dozorčí rada
Zrušení a zánik	Usnesením valné hromady o zrušení spol., dosažením účelu spol. nebo uplynutím doby, nucenou likvidací	Usnesením členské schůze, konkursem, rozhodnutím soudem, uplynutím doby, dosažením účelu	Zánik likvidací nebo bez likvidace

15. Charakteristické rysy podnikatelské činnosti.

Otázka č. 15 – Studijní materiál 1

Podnikatelská činnost: Soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem, vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku.

Podstata podnikání: Je samostatné rozhodování o oboru podnikání, o právní formě podnikání, o umístění podniku, jeho organizaci, o získávání finančního kapitálu a použití dosaženého zisku. Účelem podnikání je rozmnožit vynaložený kapitál. Toho lze dosáhnout tím, že prodejem výrobků a poskytováním služeb cizím osobám bude dosaženo zisku. Podnikání je orientováno na dosažení vysoké efektivity a k tomu hledá a využívá všechny příležitosti, a to jak v oblasti úspornosti při vynaládání zdrojů, tak v oblasti vytváření, provádění a tržního uplatnění nových dokonalejších výrob a služeb. Zisk je v rozvoji tržních vztahů cílem i prostředkem pro další rozvoj podniku. Podnikání vyžaduje odvalu. Výrazným rysem podnikání je soustavné vyhledávání a využívání nových příležitostí. Vše nové je spojeno s rizikem. V podnikání to znamená, že místo zisku může být výsledkem ztráta. Podle toho, zda jsme ochotni při podnikání podstoupit vyšší riziko při vyšších potenciálních efektech nebo se spokojit s menšími efekty při nižším riziku, volíme buď více, či méně ofenzivní podnikatelskou strategii. Při podnikání se snažíme maximalizovat efekty a minimalizovat riziko.

Otázka č. 15 – Studijní materiál 2

Podle Obchodního zákoníku se podnikáním rozumí **soustavná činnost** prováděná **samostatně podnikatelem vlastním jménem** a na **vlastní odpovědnost** za účelem **dosažení zisku**.

• Podnikatelem je podle tohoto zákona:

- a) **Osoba** zapsaná v **OR**
- b) **Osoba**, která podniká na základě **živnostenského oprávnění**
- c) **Osoba**, kt. podniká na základě **jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů**
- d) **FO**, kt. **provazuje zemědělskou výrobu** a je **zapsána do evidence** podle zvláštního předpisu

Podstatou podnikání je samostatné rozhodování o oboru podnikání, o právní formě podnikání, o umístění podniku, jeho organizaci, o získávání finančního kapitálu a použití dosaženého zisku.

Účelem podnikání je rozmnožit vynaložený kapitál. Toho lze dosáhnout tím, že prodejem výrobků a poskytováním služeb cizím osobám bude dosaženo zisku.

Podnikání je orientováno na dosažení vysoké efektivity, zisk je cílem i prostředkem pro další rozvoj podniku

Charakteristické rysy podnikatelské činnosti lze **stručně shrnout do těchto okruhů**:

- (a) vyhledávání a využívání nových příležitostí;
- (b) náročné ekonomické prostředí, využívání své silné stránky;
- (c) náročné tvůrčí prostředí, využívání schopných lidí;
- (d) maximalizace efektů;
- (e) minimalizace rizika;
- (f) velkorysost v hodnocení podnikových výsledků;
- (g) služby odběratelů;
- (h) vytváření vnitřního prostoru pro podnikání;
- (i) jednoduchá organizační struktura;
- (j) podniková kultura.

Podle Obchodního zákoníku se podnikáním rozumí soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku.

Podstatou podnikání je samostatné rozhodování o oboru podnikání, o právní formě podnikání, o umístění podniku, jeho organizaci, o získávání finančního kapitálu a použití dosaženého zisku.

Účelem podnikání je rozmnožit vynaložený kapitál. Toho lze dosáhnout tím, že prodejem výrobků a poskytováním služeb cizím osobám bude dosaženo zisku.

Podnikání je orientováno na dosažení **vyšší efektivity** a k tomu hledá a využívá všechny příležitosti, a to jak v oblasti úspornosti při vynakládání zdrojů, tak v oblasti vytváření, provádění a tržního uplatnění nových dokonalejších výrob a služeb. Zisk je v rozvoji tržních vztahů cílem i prostředkem pro další rozvoj podniku.

Podnikání vyžaduje odvalu. Výrazným rysem podnikání je soustavné vyhledávání a **využívání nových příležitostí**. Vše nové je spojeno s rizikem. V podnikání to znamená, že místo zisku může být výsledkem ztráta. Podle toho, zda jsme ochotni při podnikání podstoupit vyšší riziko při vyšších potenciálních efektech nebo se spokojit s menšími efekty při nižším riziku, volíme buď více, či méně ofenzivní podnikatelskou strategii.

Při podnikání se snažíme **maximalizovat efekty a minimalizovat riziko**. Vždy však zůstane riziko, které si při daných podnikových poměrech nemůžeme dovolit nepodstoupit. Riziko podnikání znamená, že určité procento podnikových záměrů nutně nevyjde. Podnikatelskou činnost nemůžeme hodnotit podle jednotlivých podnikových akcí vytržených ze souvislostí, ale v souhrnném výsledku. Ztráty z neúspěšných akcí se mohou považovat za součást nákladů na úspěšné akce a záleží na celkovém hospodaření podniku.

Hodnocení podnikových výsledků vyžaduje velkorysost. Tlak na to, aby všechny podnikové akce přinesly pozitivní výsledek, může znamenat podvázání podnikání. Start do podnikatelské ofenzivy bývá nejhorší a nejtěžší. Je třeba odhadnout, kde najít průlom ve vzájemně propojené soustavě řetězců příčin a následků, drobných, ale sčítajících se nedůsledností, slevení, nepořádků a spokojeností se s průměrností.

16. Kapitálová a majetková podstata podniku a její reprodukce. Ekonomická efektivnost investic.

Otázka č. 16 – Studijní materiál 1

Kapitálová podstata podniku: Pasiva podniku. Zobrazuje majetek podle zdroje krytí, z nichž majetek vznikl.

- Vlastní kapitál: Kapitál vložený do podniku, který patří přímo podnikateli, nebo skupině podnikatelů. Tvoří vlastní zdroje financování podniku. Tvoří ho peněžní i nepeněžní vklady. Eviduje se na straně pasiv. Podíl vlastního kapitálu na celkovém kapitálu je ukazatel finanční stability podniku a jeho nezávislosti.
 - Základní kapitál:
 - Společnost s ručením omezeným: 1 Kč
 - Akciová společnost: Základní kapitál je rozvržen na několik akcií v nominální hodnotě podle toho, jestli se jedná o veřejnou nabídku akcií. Při veřejné nabídce 20 milionů Kč, při neveřejné 2 miliony Kč.
 - Kapitálové fondy: U akciových společností se z kapitálových fondů tvoří emisní ážio (rozdíl mezi tržní a nominální hodnotou akcií).
 - Rezervní fondy: Ze zákona u akciové společnosti. Slouží ke krytí ztrát.
 - Nedělitelný fond a ostatní fondy ze zisku: Slouží k úhradě závazků při zániku družstva.
 - Výsledek hospodaření minulých let: Nerozdělený zisk minulých let po zdanění
 - Výsledek hospodaření běžného účetního období: Zisk, nebo ztráta
- Cizí zdroje: Kapitál věřitelů, nebo jiných investorů. Jedná se vlastně o dluh podniku. Cizí kapitál je poskytován za úrok a výdaje spojené s jeho získáním jsou bankovní poplatky a provize. Úrok je daňově uznatelný náklad, což je výhodné pro podnik. Je obvykle levnější než použití kapitálu vlastního, zvyšuje výnosnost vlastního kapitálu (pokud je výnosnost vyšší než úroková míra).
 - Rezervy:
 - Dlouhodobé závazky: Se splatností delší než 1 rok.
 - Krátkodobé závazky: Se splatností do 1 roku. Závazky vůči dodavatelům, zaměstnancům, z obchodních vztahů, vůči státnímu rozpočtu.
 - Bankovní úvěry a výpomoci: Dlouhodobé a krátkodobé.

Důvody pro použití cizího kapitálu:

- Při založení podniku, nebo při podnikání nemá podnikatel dostatečný vlastní kapitál
- Použitím cizího kapitálu nevznikají jeho poskytovateli žádná práva v řízení podniku.

Důvody proti využití většího množství cizího kapitálu:

- Cizí kapitál zvyšuje zadluženost podniku a tím snižuje finanční stabilitu podniku.
- Každý další dluh je dražší a obtížněji získatelný.
- Omezuje jednání managementu (musí být přizpůsobeno věřitelům).

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

Poměr mezi vlastním a cizím kapitálem závisí na řadě okolností, u výrobních podniků převládá kapitál vlastní, u obchodních společností se poměr blíží k 50:50 a u peněžních podniků zaujímá vyšší podíl cizí kapitál.

Podnik by měl mít pouze tolik kapitálu, kolik je schopen hospodárně a efektivně využít:

- Má-li kapitálu více, je jeho využití nehospodárně → Překapitalizovaný podnik.
- Má-li kapitálu méně, způsobuje poruchy v chodu podniku → Podkapitalizovaný podnik.

Majetková podstata podniku: Aktiva podniku. Majetkem se rozumí souhrn všech věcí, peněz, pohledávek a jiných majetkových hodnot, které patří podnikateli, a který je určen k jeho podnikání.

- Dlouhodobý majetek: Zůstává v podniku déle než 1 rok
 - Dlouhodobý nehmotný majetek (160 tisíc Kč): Zřizovací výdaje, software
 - Dlouhodobý hmotný majetek (140 tisíc Kč): Stavby, dospělá zvířata, SMV
 - Dlouhou finanční majetek: Finanční účasti podniku v jiných podnicích.
- Oběžná aktiva:
 - Zásoby: Materiál, nedokončená výroba a polotovary, výrobky, mladá a ostatní zvířata a jejich skupiny a zboží
 - Dlouhodobé pohledávky: Pohledávky z obchodních vztahů
 - Krátkodobé pohledávky: Pohledávky z obchodních vztahů, daňové pohledávky
 - Krátkodobý finanční majetek: Pokladna, běžný účet

Ekonomická efektivnost investic: Slouží pro rozhodnutí, zda-li uskutečnit investici, nebo ne. Za hlavní kritéria při investičním rozhodování se považuje výnosnost (rentabilita), riziko (bezpečnost), likvidita (rychlost přeměny investice zpět na hotové peníze). Aby investice byla považována za ekonomicky efektivní, je nutné, aby celkový efekt za dobu jejího využívání byl větší než výdaje na její pořízení.

Metody hodnocení ekonomické efektivnosti investic:

- Statické: Nezohledňují faktor času.
 - Čistá současná hodnota, doba návratnosti, metoda úspory nákladů (nákladový účín), produktový účín.
- Dynamické: Zohledňují faktor času.
 - Čistá současná hodnota: $\text{ČSH} = \sum \text{SH} - \text{Investice}$, SH = Roční výnos * $(1+i)^{-n}$
 - Index rentability: ČSH / Investice
 - Doba návratnosti: $\frac{\text{Investice} - \text{Kumulované cash-flow před}}{\text{Kumulované cash-flow nastávající}} * 365$
 - Vnitřní výnosové procento: Ukazuje minimální výnosnost, kterou musí dosáhnout investice, aby nebyla ztrátová. $\text{VVP} = p_1 + \frac{A}{A+B} * (p_2 - p_1)$

Hodnocení ekonomické efektivnosti investice zahrnuje tyto kroky:

- Stanovení celkových investičních nákladů (resp. výdajů).
- Určení způsobu financování, struktury zdrojů a nákladů na zdroje financování.
- Zpracování bilance příjmů a výdajů (cash-flow).

Kapitálová podstata (struktura) podniku:

Rozumí se jí struktura zdrojů, z nichž majetek podniku vznikl.

Rozlišujeme: (a) **vlastní zdroje**: kapitál, který patří podnikateli nebo skupině podnikatelů vložený do podniku;

(b) **cizí zdroje**: kapitál věřitelů, ale i jiných investorů vložený do podniku (= cizí kapitál).

Vlastní kapitál:

- tvoří vlastní zdroje financování obchodního majetku podnikatele;
- kapitál, který patří majitelům (je hlavním nositelem podnikatelského rizika);
- v rozvaze se eviduje na straně pasiv;
- může být vytvořen při založení nebo v průběhu podnikání;
- jeho podíl na Σ kapitálu = ukazatel finanční stability a nezávislosti;
- tvoří ho peněžní i nepeněžní vklady;
- v obchodních společnostech a družstvech je rozdělen do několika položek:
 - **základní kapitál**: tvoří ho peněžní i nepeněžní vklady společníků do podniku, povinně ho vytváří k. s., s. r. o., a. s. a družstvo a jeho výše se zapisuje do OR;
 - **kapitálové fondy**: mají význam především u a. s., kde jejich podstatnou část tvoří emisní ážio (tj. kladná rozdíly mezi skutečně dosaženou prodejní cenou akcií a jejich nominální cenou při emisi akcií);
 - **fondy ze zisku**: tvoří se přímo ze zákona u s. r. o., a. s. jako zákonný rezervní fond a u družstev jako nedělitelný fond nebo může být předeepsána stanovami podniku, slouží ke krytí ztrát nebo kryje různá podnikatelská rizika;
 - **nerozdělený zisk**: je to část zisku po odvodu daní, která slouží k dalšímu podnikání a představuje zisk z minulých let.

Skutečnou výši vlastního kapitálu tvoří rozdíl mezi skutečnou hodnotou A podniku a skutečnou hodnotou jeho dluhů.

Cizí kapitál:

- představuje významnou součást finanční základy podniku, bez které se podnik neobejde;
- je dluhem podniku, který musí v určité době splatit;
- rozlišujeme 2 typy:
 - **krátkodobý**: se splatností do 1 roku = dluhy nebo-li závazky podniku vůči dodavatelům, zaměstnancům, státnímu rozpočtu ap.;
 - **dlouhodobý**: se splatností delší jak 1 rok = dl. bankovní úvěry, dl. závazky a rezervy.

Cizí kapitál není nikdy poskytován zadarmo, tj. nákladem použitý je **úrok** (↓ daňové zatížení, protože je součástí nákladů), a výdaje spojené s jeho získáním jsou bankovní aj. **poplatky a provize**. Je obvykle levnější než použití kapitálu vlastního, zvyšuje výnosnost vlastního kapitálu (pokud je výnosnost vyšší než úroková míra).

Důvody pro použití cizího kapitálu:

- při založení podniku nemá podnikatel dostatečný vlastní kapitál;
- při podnikání podnikatel nedisponuje dostatečným množstvím kapitálu;
- použití cizího kapitálu nevznikají jeho poskytovateli žádná práva v řízení podniku.

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

Proti většímu použití cizího kapitálu lze uvést tyto důvody:

- cizí kapitál ↑ zadluženost podniku a tím ↓ finanční stabilitu (nebezpečí bankrotu);
- každý další dluh je dražší a obtížněji získatelný;
- omezuje jednání managementu (musí být přizpůsobeno věřitelům).

Poměr mezi vlastním a cizím kapitálem závisí na řadě okolností, u výrobních podniků převládá kapitál vlastní, u obchodních společností se poměr blíží k 50:50 a u peněžních podniků zaujímá vyšší podíl cizí kapitál.

Podnik by měl být pouze tolik kapitálu, kolik je schopen hospodárně a efektivně využít:

- má-li kapitálu **více**, je jeho využití nevhodné = **překapitalizovaný** podnik;
- má-li kapitálu **méně**, způsobuje poruchy v chodu podniku = **podkapitalizovaný** podnik.

Hodnocení struktury kapitálu:

- velikost kapitálu závisí na velikosti podniku;
- záleží na použitých druzích vlastního a cizího kapitálu a jejich vzájemných poměrech;
- poměr mezi vlastním a cizím kapitálem záleží na:
 - předmětu činnosti
 - struktuře majetku
 - dostupnosti úvěru pro podniky
 - výnosnosti podniku
 - stabilitě tržeb a zisku
 - subjektivním postoji vedení podniku k dluhu a riziku
- při vertikální analýze se posuzuje:
 - relace mezi vlastním a cizím kapitálem:

zadluženost = cizí kapitál : celkovému kapitálu (nebo celková aktiva)

míra krytí úroků = (zisk před zdaněním + úroky placené) : úroky placené

míra finanční samostatnosti = vlastní kapitál : cizí kapitál

zadluženost vlastního kapitálu = cizí kapitál : vlastnímu kapitálu

- struktura vlastního kapitálu (podíl jednotlivých složek : vlastní kapitál);
- struktura dluhů (krátkodobý cizí kapitál : dlouhodobý cizí kapitál);
- struktura celkového kapitálu (jednotlivé složky kapitálu : celkový kapitál).

Majetková podstata podniku:

Pro zabezpečení své činnosti potřebuje podnik finanční zdroje (vlastní nebo cizí), které použije k zajištění potřebných výrobních prostředků. Konkrétní složení prostředků se označuje jako majetek, jeho peněžní vyjádření jako aktiva. Přehled o složení majetku (A) a o všech finančních zdrojích (P) poskytuje rozvaha ($A=P$). Majetkem se rozumí souhrn všech věcí, peněz, pohledávek a jiných majetkových hodnot, které patří podnikateli, a který je určen k jeho podnikání. Tvoří jej dvě základní skupiny prostředků:

- **Dlouhodobý majetek** – fixní, investiční, stálý = A, slouží podniku dlouhou dobu, obvykle déle jak 1 rok a tvoří podstatu jeho majetkové struktury. Člení se do tří základních skupin:
 - **hmotný**: hodnota ↑ 40.000,- Kč a doba použitelnosti delší jak 1 rok, postupně se opotřebovává, proto se odepisuje (účetní a daňové odpisy), rozeznáváme i:

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

- **drobný:** hodnota ↓ 40.000,- Kč a doba použitelnosti delší jak 1 rok (podnik se může rozhodnout, zda takto specifikovaný majetek bude pokládat za drobný dlouhodobý majetek nebo zda za oběžný majetek);
 - **nehmotný:** hodnota ↑ 60.000,- Kč a doba použitelnosti delší jak 1 rok, máme i:
 - **drobný:** jako u drobného hmotného, jen hodnota je 60.000,- Kč;
 - **finanční:** tvoří finanční účasti podniku v jiných podnicích;
- **Oběžný majetek** – v rozvaze je označován jako oběžná A, nazývá se proto, protože jedna forma přechází v jinou, je neustál:e v pohybu, rozeznáváme dvě podoby:
- **věcná:** zásoby, výrobky, zboží ap.;
 - **peněžní:** peníze v pokladně a na účtech v bance, pohledávky ap.

Hodnocení majetkové stability podniku a využití (reprodukce) majetku:

Pro majetkovou stabilitu je důležité, aby podnik disponoval majetkem potřebné velikosti a měl zastoupeny jednotlivé druhy majetku ve správném poměru.

Velikost majetku podniku je ovlivněna:

- předmětem činnosti;
- rozsahem podnikových výkonů;
- stupněm využití majetku;
- cenou majetku:
 - **cena pořizovací:** cena pořízení + náklady spojené s pořízením;
 - **vlastní náklady pořízení;**
 - **reprodukční pořizovací cena:** cena, za níž by se majetek pořídil jako nový v okamžiku oceňování.

Ekonomická efektivnost investic:

Za ekonomickou efektivnost investic lze považovat obecně vztah mezi ekonomickými a sociálními efekty z investic a ekonomickými a sociálními nároky potřebnými k dosažení těchto efektů. Z hlediska podniku jsou však podstatné ekonomické nároky a ekonomické efekty. Mezi ekonomy neexistuje jednotný pohled na ekonomické efekty z investice, zpravidla se za ně považují: zisk, úspora nákladů, peněžní tok (tzv. cash-flow), resp. čistý výnos, dividenda ap.

Investice se definuje jako obětování dnešní jisté hodnoty (spotřeby) ve prospěch budoucí nejisté hodnoty (spotřeby). Jedná se o majetek, který je pořizován za účelem obnovy opotřebeného majetku za účelem rozšíření dosavadního stavu podnikového majetku = investiční majetek (zkráceně investice). Investice dělíme z mikroekonomického hlediska na:

- **finanční:** mají povahu majetkové transakce s cílem získat výnos bez ohledu na konkrétní podnikatelskou činnost;
- **reálné:** jsou vázány na konkrétní podnikatelskou činnost. Jsou to všechny přírůstky investičního (neoběžného) majetku a dlouhodobé přírůstky oběžného majetku, rozeznáváme:
 - **hmotné (kapitálové, věcné);**
 - **nehmotné (nemateriální).**

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

Hlavní kritéria investičního rozhodování:

- **výnosnost (rendita):** veškeré příjmy, které plynou z investice;
- **riziko (bezpečnost):** příjmy z investice se budou odchylovat od předpokládaných příjmů;
- **likvidita:** rychlost, s jakou lze přeměnit danou investici zpět v hotové peníze.

Hodnocení ekonomické efektivity investice zahrnuje tyto kroky:

- stanovení celkových investičních nákladů (resp. výdajů);
- určení způsobu financování, struktury zdrojů a nákladů na zdroje financování;
- zpracování bilance V a N nebo bilance příjmů a výdajů během období životnosti, je ovlivněna zejména těmito faktory:
 - **čas:** spojeno s dlouhým časovým horizontem (delší jak 1 rok);
 - **riziko:** je větší, čím je delší časový horizont, rozlišujeme:
 - **systematické:** v důsledku změn v celkovém ekonomickém vývoji;
 - **nesystematické:** jen pro některé obory, firmy či projekty.

Roční efekt je možné vypočítat těmito způsoby:

- **rozdíl mezi V a N** = výsledkem je **hrubý zisk před zdaněním** (vyjadřuje přínos investice nad rámec obnovy všech spotřebovaných nebo opotřebovaných výrobních činitelů);
- **rozdíl mezi příjmy a výdaji** = výsledkem je peněžní hotovost, nebo-li CF (představuje pohotové peněžní prostředky plynoucí z investice).

Metody hodnocení ekonomické efektivity investic:

Vyjadřuje se pomocí porovnání ekonomických efektů (V) investice s hodnotou investičních výdajů vynaložených na jejich dosažení. Aby investice byla považována za ekonomicky efektivní, je nutné, aby celkový efekt za dobu jejího využívání byl větší než výdaje na její pořízení. Konstruují se různé rozdílové a podílové ukazatele efektivity. Ukazatele, které se nejčastěji používají jsou členěny z hlediska faktoru času:

- **statické:** srozumitelné, jednoduché, ale nebere v úvahu faktor času
$$VVK = (\text{zisk} / \text{vlastní kapitál}) * 100 \quad \%$$
$$VCK = ((\text{zisk} + \text{placené úroky}) / \Sigma \text{ vložený kapitál}) * 100 \quad \%$$
- **doby úhrady (návrtnosti):** čím je doba úhrady kratší, tím je projekt výhodnější
$$DÚ = \text{investovaný (vlastní) kapitál} / \text{roční č. V z investice roků}$$
$$DÚ = \text{investovaný } (\Sigma) \text{ kapitál} / \text{roční č. V z investice, vč. úroků z cizího kapitálu}$$
- **dynamické:** zohledňuje faktor času;
 - **čistá současná hodnota:** absolutní výše rozdílu mezi současnou hodnotou V investice a současnou hodnotou investičních výdajů na pořízení investice;
 - **index rentability;**
 - **vnitřní výnosové procento:** taková úroková sazba, při níž současná hodnota očekávaných V investice se rovná současné hodnotě výdajů na pořízení investice, vyjadřuje také minimální výnosnost, kterou musí investice dosáhnout, aby nebyla ztrátová;
 - **doba návratnosti investice.**

17. Financování podniku, běžné a mimořádné financování, metody hodnocení situace podniku.

Otázka č. 17 – Studijní materiál 1

Financování podniku: Může být buď z vlastních, nebo z cizích zdrojů viz předešlá otázka kapitálová podstata podniku. Mezi cizí zdroje nemusí patřit vyloženě jen bankovní úvěr, ale i Faktoring, Forfaiting a Leasing.

- **Faktoring:** Metoda financování krátkodobých úvěrů poskytnutých při dodávkách zboží a služeb. Podstatou je odkup krátkodobých pohledávek (doba splatnosti < 180 dní). Cenou faktoringu je faktoringová provize (0,8-3% z výše pohledávky). Výhodou je, že pohledávku prodáváme včetně rizika jejího nezaplacení.
- **Forfaiting:** Odkup střednědobých až dlouhodobých pohledávek v souvislosti s vývozem strojů do zahraničí, investičních celků. Doba splatnosti je 8 let. Veškerá rizika nese forfaiter (riziko nezaplacení, měnové i úrokové). Financují se tak větší částky (miliony Kč)
- **Leasing:** Není nutná celá suma na nákup dané věci. Splátky se zahrnují do nákladů. Jednoduché a rychlé vyřízení.
 - **Operativní:** Krátkodobý pronájem majetku, realizován na základě nájemní smlouvy. Po skončení smlouvy se předmět vrací pronajímateli.
 - **Finanční:** Po celou dobu splácení zůstává vlastnictví pronajímateli. Po skončení splácení přechází předmět do vlastnictví uživatele.
 - **Zpětný:** Zákazník odprodá předmět leasingové společnosti, ihned dostane hotovost a pak si ho pronajímá od leasingové společnosti.

Zásady financování:

- Podnik má mít pořizovací a oběžný kapitál přiměřeny, aby ho mohl využít k hospodárnému provozu a zajištění rentability podniku.
- Vlastní a cizí kapitál musí být v určitém vzájemném poměru, který se řídí druhem podniku a jeho podnikatelskou formou.
- O financování vlastním a cizím kapitálem rozhoduje rentabilita podniku.
- Zřizovací majetek má podnikatel financovat vlastním kapitálem nebo dlouhodobým cizím.
- Udržování a obnovování majetkových součástí, jakož i ostatní náklady na výrobu se mají financovat z běžných výnosů podniku, nové investice se mají financovat novým kapitálem (vlastním nebo dlouhodobým cizím).
- Krátkodobé úvěry se mají splácet z běžných výnosů, dlouhodobé ze zisku.
- Zisk je rozhodujícím ukazatelem pro investiční činnost a úvěrové transakce vůbec

Faktory ovlivňující financování: Veškeré financování a finanční řízení je jimi ovlivňováno.

- **Faktor času:** Spočívá v časovém nesouladu určitého rozhodnutí a vlivu tohoto rozhodnutí na ekonomiku podniku, peněžní prostředky, které má podnik k dispozici okamžitě, nejsou ekvivalentní se stejnými peněžními prostředky, které získá v budoucnosti. Peníze, s kterými podnik disponuje v současnosti, mají pro podnik větší význam, než tytéž peníze získané v budoucnosti.

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

- Faktor rizika: Ten kdo rozhoduje, si není jist výsledky, neboť obvykle varianta s větším rizikem přináší i větší zisk.

Běžné financování podniku: Udržuje se jím plný provoz podniku. Představuje rámec financování oběžných aktiv. Předmětem jsou výdaje a náklady a zdrojem příjmy a výnosy.

Mimořádné financování podniku: Jednorázové financování při zakládání, rozšíření nebo likvidaci podniku, změně právní formy, fúzi (slučování dvou či více podniků do jednoho celku), sanaci (ozdravení podniku, když je ve ztrátě).

Metody hodnocení finanční situace podniku: Metody finanční analýzy. Ukazují komplexní vyjádření finanční situace podniku, zobrazují vývoj hospodaření, snaží se nalézt příčiny daného stavu, navrhnout řešení pro odstranění nežádoucích stavů. Je nutné hodnotit je v delší časové řadě.

- Vertikální analýza: Sledování změn ve struktuře majetku (Aktiva, pasiva, výnosy, náklady). Ukazuje nám % podíl jednotlivých složek na celku.
- Horizontální analýza: Srovnávání položky výkazů v čase, trendová.
- Poměrová analýza:
 - Rentabilita: Výnosnost
 - Rentabilita vlastního kapitálu (ROE): $\frac{\text{Zisk}}{\text{Vlastní kapitál}}$
 - Rentabilita celkového kapitálu (ROA): $\frac{\text{Zisk} + \text{Placené úroky}}{\text{Celkový kapitál}}$
 - Rentabilita tržeb (ROS): $\frac{\text{Zisk}}{\text{Tržby}}$
 - Rentabilita nákladů: $\frac{\text{Zisk}}{\text{Náklady}}$
 - Nákladovost tržeb: $\frac{\text{Náklady}}{\text{Tržby}}$
 - Aktivita: Schopnost podniku využívat vložené prostředky.
 - Rychlost obratu zásob: $\frac{\text{Tržby}}{\text{Zásoby}}$
 - Doba obratu zásob: $\frac{\text{Zásoby}}{\text{Tržby}} * 365$
 - Doba splácení pohledávek: $\frac{\text{Pohledávky}}{\text{Tržby}} * 365$
 - Doba splácení závazků: $\frac{\text{Krátkodobé závazky}}{\text{Náklady}} * 365$
 - Doba obratu aktiv: $\frac{\text{Aktiva}}{\text{Tržby}} * 365$
 - Likvidita: Schopnost podniku plnit své závazky.
 - Likvidita 1 stupně (okamžitá): $\frac{\text{Finanční majetek}}{\text{Krátkodobé závazky}}$
 - Likvidita 2 stupně (běžná): $\frac{\text{Finanční majetek} + \text{Krátkodobé pohledávky}}{\text{Krátkodobé závazky}}$
 - Likvidita 3 stupně (celková): $\frac{\text{Finanční majetek} + \text{Krátkodobé pohledávky} + \text{Zásoby}}{\text{Krátkodobé závazky}}$

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

o Stabilita, zadluženost:

- Míra celkové zadluženosti (Ukazatel věřitelského rizika): $\frac{\text{Cizí zdroje}}{\text{Celková aktiva}} * 100\%$
- Míra zadluženosti: $\frac{\text{Cizí zdroje}}{\text{Vlastní kapitál}} * 100\%$
- Koeficient samofinancování: $\frac{\text{Vlastní kapitál}}{\text{Cizí zdroje}} * 100$
- Úrokové zatížení: $\frac{\text{Placené úroky}}{\text{Provozní zisk+Placené úroky}} * 100$
- Úrokové krytí: $\frac{\text{Provozní zisk+Placené úroky}}{\text{Placené úroky}}$

Metody hodnocení ekonomické situace podniku:

- WACC (Vážený průměr nákladů na kapitál): Kolik nás stojí mít kapitál. nVK (náklady na vlastní kapitál), nCZ (náklady na cizí kapitál), 1-t (daň z příjmu právnických osob 19%) působení daňového štítu, udává se v setinném tvaru.

$$WACC = \frac{\text{Vlastní kapitál}}{\text{Celkový kapitál}} * nVK + \frac{\text{Cizí zdroje}}{\text{Celkový kapitál}} * nCZ * (1 - t)$$

- EVA (Economic value added): Ekonomická přidaná hodnota. Rozdíl mezi čistým ziskem podniku a jeho náklady na dlouhodobě investovaný kapitál (vlastní i cizí) a to včetně nároku akcionářů.

$$EVA = (\text{Výnosy} - \text{Náklady}) * (1 - t) - (\text{Celkový kapitál} * WACC)$$

Otázka č. 17 – Studijní materiál 2

Financování podniku v tržní ekonomice:

- náplň finanční činnosti podniku = zajišťování potřebných peněžních prostředků a podnikového kapitálu, jejich optimální diversifikace a užití z hlediska podnikových cílů
- finance zahrnují 3 vzájemně spjaté okruhy: peněžní a kapitálové trhy, investování, podnikové finance
- zásady financování:
- 1) podnik má mít zařizovací a oběžný kapitál přiměřený, aby ho mohl využít k hospodárnému provozu a zajištění rentability podniku
- 2) vlastní a cizí kapitál musí být v určitém vzájemném poměru, který se řídí druhem podniku a jeho podnikatelskou formou
- 3) o financování vlastním a cizím kapitálem rozhoduje rentabilita podniku
- 4) zařizovací majetek má podnikatel financovat vlastním kapitálem nebo dlouhodobým cizím
- 5) udržování a obnovování majetkových součástí, jakož i ostatní náklady na výrobu se mají financovat z běžných výnosů podniku, nové investice se mají financovat novým kapitálem - vlastním nebo dlouhodobým cizím
- 6) krátkodobé úvěry se mají splácet z běžných výnosů, dlouhodobé ze zisku
- 7) zisk je rozhodujícím ukazatelem pro investiční činnost a úvěrové transakce vůbec

- **okruhy finanční činnosti:**

- 1) zajišťování kapitálu pro založení a další rozvoj podniku
- 2) rozhodování o rozmístění finančních zdrojů
- 3) rozdělování podnikového zisku s ohledem na daňovou politiku státu, dividendovou politiku, tvorbu rezervních fondů
- 4) finanční analýza činnosti podniku z podkladů podnikového výkaznictví

- veškeré financování a finanční řízení je ovlivňováno **dvěma faktory - časem a rizikem:**

- **faktor času** - spočívá v časovém nesouladu určitého rozhodnutí a vlivu tohoto rozhodnutí na ekonomiku podniku, peněžní prostředky, které má podnik k dispozici okamžitě, nejsou ekvivalentní se stejnými peněžními prostředky, které získá v budoucnosti; peníze, s kterými podnik disponuje v současnosti mají pro něj větší význam, než tytéž peníze získané v budoucnosti
- **faktor rizika** - ten kdo rozhoduje si není jist výsledky, neboť obvykle varianta s větším rizikem přináší i větší zisk; rizika v podniku: z vnějších příčin přírodních, vnějších ekonomických příčin, příčiny uvnitř podniku

- **finanční rozhodnutí :**

- **taktická** - vyžadují malé peněžní částky, nemění dosavadní činnost podniku, chybné taktické rozhodnutí podnik nijak neohrozí; nákup stroje
- **strategická** - vyžadují velké částky peněz, velké změny v činnosti podniku, očekávaným výsledkem je velká změna v zisku která je spojena s velkým rizikem, chybné strategické rozhodnutí přináší velké ztráty, někdy přivede podnik i k bankrotu

Druhy a způsoby financování podniků:

1) **vlastnický původ kapitálu**

- a. vlastní – vklady majitelů, emise akcií
- b. cizí – bank.úvěr,obch.úvěr,obligace,leasing

2) **způsob opatřování kapitálu**

- a. interní (samofinancování) <=> vytvoření nebo zvýšení kapitálu z nerozděleného zisku
- b. externí

3) **účel financování**

- a. běžné
- b. mimořádné – při zakládání, rozšíření nebo likvidaci podniku, změně právní formy, fúsi, sanaci

4) **rozsah financování**

- a. celkové
- b. dílčí

5) **obsah financování**

- a. pravé – jde o rozšíření kapitálu podniku, kdy se pasivní strana bilance zvýší
- b. nepravé – opatření platebních prostředků přeměnou některé majetkové součásti v hotové peníze nebo jiné likvidní prostředky; pasivní bilance se nemění, aktivní strana se změní jen ve struktuře majetku

6) **doba financování**

- a. dlouhodobé
- b. krátkodobé

Financování majetkové podstaty podniku:

- pro financování výchozí majetkové podstaty je nutný a důležitý **rozpočet minimálně nutného celkového kapitálu = zakladatelský rozpočet**, který vyjadřuje rozpočet běžného financování investic a vlastního provozu; musí být členěn na rozpočet kapitálové potřeby pro investiční majetek a rozpočet kapitálové potřeby pro oběžný majetek
- hlediska posouzení zakladatelského rozpočtu:
 - posouzení rentability
 - posouzení zadluženosti
 - posouzení výnosnosti akcií
 - kritický objem výroby
 - míra adaptability
- **cenné papíry** - podle obsahu rozeznáváme:
 - peněžní – bankovky, státopvky, šeky, směnky
 - věcné – konosament, skladní list
 - kapitálové
 - nejobvyklejší formy jsou akcie a obligace

Běžné financování podniku:

- = financování jeho dynamiky, udržuje se jím plný provoz podniku
- předmětem jsou výdaje a náklady
- zdrojem jsou příjmy a výnosy
- komplex běžného financování podniku tvoří běžné financování investic spolu s běžným financováním provozu

Finanční zdroje

- vlastní
- dlouhodobé – základní kapitál, rezervní fond, emisní a ostatní kapitálové fondy
- krátkodobé - nerozdělený zisk, cash flow
- cizí
- dlouhodobé - dlouhodobé bý, dlouhodobé půjčky na dlužný úpis, hypotéky, obligace, rizikový kapitál, leasing, forfaiting, frančizing
- krátkodobé - krátkodobé bý, obchodní úvěr, zálohy odběratelů, nevyplacené mzdy, nezaplacené daně, výdaje příštích období

Běžné financování podniku

- představuje rámeček financování oběžných aktiv
- ovlivněno strukturou oběžného majetku : zásoby, pohledávky, krátkodobý finanční majetek, časové rozlišení
- ovlivněno také obrátovým cyklem peněz; obrátový cyklus peněz je doba mezi platbou za nakoupený materiál a přijetím inkasa z prodeje výrobků a služeb, skládá se z: doba obrátu zásob, doba obrátu pohledávek, doba odkladu plateb
- řízení zásob

Mimorádné financování podniku:

- jednorázové financování , které zobrazuje přesně stanovená opatření ve struktuře majetku a kapitálu k určitému dni
- je výsledkem běžného financování, na které bezprostředně navazuje
- při zakládání, rozšíření nebo likvidaci podniku, změně právní formy, fúzi, sanaci

1) sanace – ozdravení podniku

- účinná opatření, jejichž účelem je odstranit ztrátu nebo ozdravit nepříznivý stav podniku
- přistupujeme k ní v případech:
- skončí-li bilance podniku ztrátou, uskutečňuje se u podnikatele – jednotlivce a u osobních společností zpravidla prodejem části movitého nebo nemovitého majetku => získání fin.prostředků k úhradě závazků; snížení zákl.jmění je možné – snížením jemnovité hodnoty akcií, vzetím určitého počtu akcií z oběhu
- je-li podnik přeinvestován (nadbytek investičního kapitálu)- odprodej nadbytečného dlouhodobého HIM
- je-li podnik překapitalizován - vrácení přebytečného kapitálu podnikateli nebo akcionářům
- trpí-li podnik nedostatkem vlastního kapitálu - nový vklad podnikatele, zvýšení akciového kapitálu

2) fuse

- sloučení 2 nebo více podniků v 1 celek a to tak, že 1 z podniků trvá a ostatní v něm mizejí nebo dosavadní podniky zanikají a jejich majetek a závazky přecházejí na nově vzniklý podnik
- fuse x akvizice:
- fuse - splynutí 2 a.s. se souhlasem akcionářů
- akvizice - převzetí na základě koupě a prodeje, může mít charakter přátelského i nepřátelského převzetí
- druhy:
- **horizontální** – sloučení podniků téhož oboru
- **vertikální** – sloučení podniků různých, ale vzájemně na sobě závislých oborů
- **konglomerátní** – sloučení odlišných a na sobě nezávislých podniků
- **s likvidací** – přejímající a.s. své nově vydané akcie → společností zanikající, ta provede likvidaci a své staré akcie → přejímající a.s. a nově →dosavadním akcionářům
- **bez likvidace** - přejímající a.s. své nově vydané akcie →dosavadním akcionářům

3) likvidace

- materiální – dobrovolná a nucená; přeměna nepeněžních majetkových součástí v hotové peníze, jimiž se uhradí podnikové závazky a zbývající přebytek se vrátí podnikatelům
- formální - v případě, kdy zaniká podnik jako samostatná hospodářská jednotka, avšak jeho konkrétní majetková podstata zůstává nezměněna; likvidace podniku při vstupu nebo výstupu společníka, při fúzi nebo přeměně podniku v jinou právní formu

Metody hodnocení finanční situace podniku:

=> metody finanční analýzy:

- **analýza absolutních ukazatelů**
- **analýza rozdílových a tokových ukazatelů**
- **analýza poměrových ukazatelů**

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

- **vertikální analýza** – sledování změn ve struktuře majetku (rozvaha, výkaz zisků a ztráty); výsledky jsou v % a vyjadřují podíl sledované položky na druhé
- **horizontální analýza** – sledování položek v čase; výsledky jsou v % a udávají změny ve velikosti jen 1 položky
- **poměrová analýza**

1) **Rentabilita** – schopnost podniku dosahovat zisk a zhodnocovat tím vložený kapitál

- a. **rent. vlastního kapitálu** $ROE = \text{zisk} / \text{vlastní kapitál}$
(kolik Kč zisku vytvoří 1 Kč vlastních zdrojů)
- b. **rent. celkového kapitálu** $ROA = \text{zisk po zdanění} / \text{celková aktiva}$
(zhodnocení celkového kapitálu bez ohledu na jeho financování)
- c. **rent. tržeb** = $\text{zisk} / \text{tržby}$
- d. **nákladovost tržeb** = $\text{náklady} / \text{tržby}$
kolik Kč tržeb vyvolá adekvátních nákladů
- e. **rent.nákladů** = $\text{zisk} / \text{náklady}$

2) **Aktivita** – jak efektivně podnik hospodaří se svými aktivy

- a. **doba obratu zásob** = $(\text{zásoby} / \text{tržby}) * 365$
(doba, za kterou se přemění zásoby v peněžní prostředky od okamžiku jejich nákupu, <100 dní)
- b. **rychlost obratu zásob** = $\text{tržby} / \text{zásoby}$
(kolikrát se přemění zásoby v peněžní prostředky od okamžiku jejich nákupu)
- c. **doba splácení pohledávek** = $(\text{pohledávky} / \text{tržby}) * 365$
(jak dlouho trvá 1 obrátka pohledávek, doba od okamžiku vystavení faktury do její úhrady, <90 dní)
- d. **doba splatnosti závazků** = $(\text{krátkodobé závazky} / \text{provozní náklady}) * 365$
(jak dlouho trvá úhrada vlastních nákladů)
- e. **doba obratu aktiv** = $(\text{aktiva} / \text{tržby}) * 365$

3) Likvidita – schopnost podniku plnit své finanční závazky

- a. **okamžitá (1.stupně)** = finanční majetek / krátkodobé závazky
(závazky podniku tvoří x-násobek jeho hotovosti, po vynásobení 100% lze říci, z kolika % je možné uhradit momentální finanční povinnost 0,8-1,0)
- b. **běžná (2.stupně)** = (finanční majetek + krátk. pohledávky) / krátkodobé závazky
(z jaké části je možno krýt závazky z hotovosti, došlých plateb od odběratelů 1,0-1,5)
- c. **celková likvidita (3.stupně)** = (fin. majetek + krátk. pohl. + zásoby) / kr. závazky
(2,0-2,5)
- d. **pracovní kapitál** = (oběžná aktiva – dlouh.pohledávky) – krátk.závazky
kolik fin.prostředků zbude v podniku po úhradě kr.závazků

4) Stabilita, zadluženost

- a. **míra celkové zadluženosti (ukazatel věřitelského rizika)** =
= (cizí zdroje / celková aktiva) * 100
(z kolika % jsou naše aktiva kryta cizím majetkem, 30-50%)
- b. **míra zadluženosti (stupěň zadluženosti)** = (cizí zdroje / vlastní kapitál) * 100
(do jaké míry by mohli věřitelé přijít o své nároky v případě likvidace podniku)
- c. **koeficient samofinancování** = (vlastní kapitál / celkový kapitál) * 100
- d. **úrokové zatížení** = (placené úroky / (provozní zisk + placené úroky)) * 100
(z kolika % placené úroky odčerpávají vytvořený provozní zisk (do 10 %))
- e. **úrokové krytí** = (provozní zisk + placené úroky) / placené úroky
(na kolik je zajištěno placení úroků (optimum 8; < 2 riziko))
- f. **úvěrové zatížení** = splátky úvěrů / (čistý zisk + odpisy)
(vyjadřuje reálnost splátek ze zisku a odpisů, <1)
- g. **doba návratnosti úvěru** = úvěry celkem / (čistý zisk + odpisy)
(do 4 let uspokojivé)
- h. **ukazatel solventnosti** = cash flow / (kr. + dl. závazky)
(schopnost podniku splatit závazky z rozdílu příjmů a výdajů, ne <30%)

1) Du Pont

$$\text{výnosnost aktiv} = \frac{\text{ČZ}}{\text{tržby}} \cdot \frac{\text{tržby}}{\text{aktiva}} = \frac{\text{ČZ}}{\text{aktiva}}$$

$$\text{výnosnost vlastního kapitálu} = \frac{\text{ČZ}}{\text{aktiva}} * \frac{\text{aktiva}}{\text{vl. kapitál}} = \frac{\text{ČZ}}{\text{vl. Kapitál}}$$

2) ekonomický normál – vychází ze soustavy nerovnic indexů; pro úspěšný rozvoj podniku je nutné:

- růst osobních nákladů pomalejší než růst tržeb
- růst investičního majetku pomalejší než růst tržeb
- růst zásob pomalejší než růst tržeb
- růst výkonové spotřeby pomalejší než růst tržeb
- růst přidané hodnoty rychleji než růst tržeb
- růst zisku rychleji než přidané hodnoty

3) Spider analýza – základem grafu jsou soustředěné kružnice, z nichž 1. od středu vyjadřuje odvětvové průměry; graf má 4 základní kvadranty, v každém 4 paprsky, které vybíhají ze středu a na ně se nanášejí hodnoty ukazatelů; čím je křivka dál od středu, tím lepší jsou výsledky

4) predikce finanční situace podniku

- pomocí poměrných ukazatelů a diskriminační analýzy se vytvoří jednotný ukazatel na jehož základě se dá odhadnout zda se podnik dostává do finančních problémů

Riziko bankrotu (Altmanův vzorec, Z skóre) $Z = 1,2 x_1 + 1,4 x_2 + 3,3 x_3 + 0,6 x_4 + 1,0 x_5$

x_1 ... pracovní kapitál/celková aktiva

x_2 ... nerozdělený zisk/celková aktiva

x_3 ... provozní zisk/celková aktiva

x_4 ... tržní hodnota vlastního kapitálu/účetní hodnota celkových závazků

x_5 ... tržby/celková aktiva

< 1,81 pásma bankrotu

1,81 – 2,99 šedá zóna (průměr)

> 2,99 prosperita

index důvěryhodnosti českého podniku

$$\text{IN 95} = 0,22 * A / CZ + 0,11 * \text{EBIT} / U + 8,33 * \text{EBIT} / A + 0,52 * V / A + 0,10 * OA / (KZ + KBU) - 16,80 * ZPL / V$$

CZ = cizí zdroje

U = nákladové úroky

EBIT = provozní výsledek

ZPL = závazky po lhůtě splatnosti

V = výnosy – mohou použít také tržby

IN 95 > 2 podnikové finanční zdraví je dobré

IN 95 < 1 finanční tíseň

IN 95 1 – 2 šedá zóna úspěšnost indexu je 70 %

bonitní model IN 99

$$\text{IN 99} = -0,017 * A / CZ + 4,753 * \text{EBIT} / A + 0,481 * V / A + 0,015 * OA / (KZ + KBU)$$

KZ = krátkodobé závazky

KBU = krátkodobé bankovní úvěry a finanční výpomoci

IN 99 > 2,070 podnik tvoří hodnotu

IN 99 < 0,684 podnik ničí hodnotu

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

CH-index

$$B = 1,5*B_1 + 0,08B_2 + 10*B_3 + 5*B_4 + 0,3*B_5 + 0,1*B_6$$

$B_1 = CF/CZ$

$B_4 = HV$ před zdaněním / výkony

$B_2 = \square\square K/CZ$

$B_5 =$ zásoby / $\square\square A$

$B_3 = HV$ před zdaněním / $\square\square K$

$B_6 =$ výkony / $\square\square K$

$K =$ kapitál

$B = <-0,5; 1,5>$ - čím více tím lépe

Ukazatel EVA:

= ekonomická přidaná hodnota

- ekonomické náklady zahrnují ekonomické náklady a náklady ušlé příležitosti

$$EVA_t = NOPAT_t - C_t * WACC$$

$NOPAT_t =$ zisk po zdanění

$C_t =$ dlouhodobý zpoplatněný kapitál; součet vlastního kapitálu a úročeného cizího kapitálu

$WACC =$ vážené kapitálové náklady

- ekonomický zisk vzniká tehdy, pokud jsou zohledněny průměrné náklady kapitálu (tzn., že obsahují nejenom náklady cizího kapitálu, ale i cenu vlastního kapitálu)

$$EVA = (ROE - r_e) * E$$

$ROE =$ rentabilita vlastního jmění $EVA > 0$

$r_e =$ alternativní náklad vlastního kapitálu

$E =$ vlastní jmění

$$NOPAT = EBIT (1 - t)$$

$t =$ sazba daně z příjmů

$$WACC = r_d (1 - t) * D/C + r_e E/C$$

$WACC =$ průměrné náklady na kapitál $D =$ debt = úročené cizí zdroje

$r_d =$ úrok za poskytnutý CK

$r_e =$ náklady na VK

$C =$ celková bilanční suma; $C = E + D$

$E =$ equity – vlastní jmění

$$r_e = r_f + \square (r_m - r_f)$$

$r_f =$ bezrizikový výnos

$\square =$ tržní riziko

$(r_m - r_f) =$ prémie za riziko akcionáře

$r_f =$ asif

FINANCOVÁNÍ PODNIKU V TRŽNÍ EKONOMICE

- Náplň finanční činnosti podniku = **zajišťování potřebných peněžních prostředků a podnikového kapitálu**, jejich optimální diversifikace a užití z hlediska podnikových cílů
- Finance zahrnují **3 vzájemně spjaté okruhy**:
 1. **Peněžní a kapitálové trhy**
 2. **Investování**
 3. **Podnikové finance**

ZÁSADY FINANCOVÁNÍ

- 8) **Podnik má mít pořizovací a oběžný kapitál přiměřený**, aby ho mohl využít k hospodárnému provozu a zajištění rentability podniku
- 9) **Vlastní a cizí kapitál musí být v určitém vzájemném poměru**, který se řídí druhem podniku a jeho podnikatelskou formou
- 10) O financování vlastním a cizím kapitálem **rozhoduje rentabilita podniku**
- 11) **Zařizovací majetek má podnikatel financovat** vlastním kapitálem nebo dlouhodobým cizím
- 12) **Udržování a obnovování majetkových součástí**, jakož i ostatní náklady na výrobu se mají financovat z běžných výnosů podniku, nové investice se mají financovat novým kapitálem - vlastním nebo dlouhodobým cizím
- 13) **Krátkodobé úvěry se mají splácet z běžných výnosů, dlouhodobé ze zisku**
- 14) **Zisk je rozhodujícím ukazatelem** pro investiční činnost a úvěrové transakce vůbec

OKRUHY FINANČNÍ ČINNOSTI

1. **Zajišťování kapitálu** pro založení a další rozvoj podniku
 2. **Rozhodování o rozmístění** finančních zdrojů
 3. **Rozdělování podnikového zisku** s ohledem na daňovou politiku státu, dividendovou politiku, tvorbu rezervních fondů
 4. **Finanční analýza činnosti podniku** z podkladů podnikového výkaznictví
- Veškeré financování a finanční řízení je ovlivňováno dvěma faktory - časem a rizikem:
 1. **Faktor ČASU**
 - Spočívá v **časovém nesouladu** určitého rozhodnutí a vlivu tohoto rozhodnutí na ekonomiku podniku, peněžní prostředky, které má podnik k dispozici okamžitě, nejsou ekvivalentní se stejnými peněžními prostředky, které získá v budoucnosti;
 - Peníze, s kterými podnik disponuje v současnosti, mají pro něj větší význam, než tytéž peníze získané v budoucnosti
 2. **Faktor RIZIKA**
 - Ten, kdo rozhoduje, si není jist výsledky, neboť obvykle varianta s větším rizikem přináší i větší zisk;
 - Rizika v podniku:
 - z vnějších příčin přírodních,

- vnějších ekonomických příčin,
- příčiny uvnitř podniku

FINANČNÍ ROZHODNUTÍ

1. Taktická

- Vyžadují malé peněžní částky,
- Nemění dosavadní činnost podniku,
- Chybné taktické rozhodnutí podnik nijak neohrozí;
- Nákup stroje

2. Strategická

- Vyžadují velké částky peněz,
- Velké změny v činnosti podniku,
- Očekávaným výsledkem je velká změna v zisku, která je spojena s velkým rizikem,
- Chybné strategické rozhodnutí přináší velké ztráty, někdy přivede podnik i k bankrotu

DRUHY A ZPŮSOBY FINANCOVÁNÍ PODNIKU

7) Vlastnický původ kapitálu

- a. Vlastní – vklady majitelů, emise akcií
- b. Cizí – bankovní úvěr, obchodní úvěr, obligace, leasing

8) Způsob opatřování kapitálu

- a. Interní (samofinancování) \Leftrightarrow vytvoření nebo zvýšení kapitálu z nerozděleného zisku
- b. Externí

9) Účel financování

- a. Běžné
- b. Mimořádné – při zakládání, rozšíření nebo likvidaci podniku, změně právní formy, fúzi, sanaci

10) Rozsah financování

- a. Celkové
- b. Dílčí

11) Obsah financování

- a. Právě – jde o rozšíření kapitálu podniku, kdy se pasivní strana bilance zvýší
- b. Neprávě – opatření platebních prostředků přeměnou některé majetkové součásti v hotové peníze nebo jiné likvidní prostředky; pasivní bilance se nemění, aktivní strana se změní jen ve struktuře majetku

12) Doba financování

- a. Dlouhodobé
- b. Krátkodobé

FINANCOVÁNÍ MAJETKOVÉ PODSTATY PODNIKU

- Pro financování výchozí majetkové podstaty je nutný a důležitý **rozpočet minimálně nutného celkového kapitálu = zakladatelský rozpočet**, který vyjadřuje rozpočet běžného financování investic a vlastního provozu;
 - Musí být členěn na rozpočet kapitálové potřeby pro investiční majetek a rozpočet kapitálové potřeby pro oběžný majetek

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

- Hlediska posouzení zakladatelského rozpočtu:
 - Posouzení rentability
 - Posouzení zadluženosti
 - Posouzení výnosnosti akcií
 - Kritický objem výroby
 - Míra adaptability
- **Cenné papíry** - podle obsahu rozeznáváme:
 1. peněžní – bankovky, státopvky, šeky, směnky
 2. věcné – konosament, skladní list
 3. kapitálové

- nejobvyklejší formy jsou akcie a obligace

BĚŽNÉ FINANCOVÁNÍ PODNIKU

- Financování jeho dynamiky, udržuje se jím plný provoz podniku
- Předmětem jsou výdaje a náklady
- Zdrojem jsou příjmy a výnosy
- Komplex běžného financování podniku tvoří běžné financování investic spolu s běžným financováním provozu
- Představuje rámec financování oběžných aktiv
- Ovlivněno strukturou oběžného majetku:
 - Zásoby
 - Pohledávky
 - Krátkodobý finanční majetek
 - Časové rozlišení
- Ovlivněno také obrátovým cyklem peněz
 - Obrátový cyklus peněz je doba mezi platbou za nakoupený materiál a přijetím inkasa z prodeje výrobků a služeb,
 - Skládá se z: doba obrátu zásob, doba obrátu pohledávek, doba odkladu plateb

FINANČNÍ ZDROJE

Vlastní:

1. **Dlouhodobé** – základní kapitál, rezervní fond, emisní ažio a ostatní kapitálové fondy
2. **Krátkodobé** - nerozdělený zisk, cash flow

Cizí:

1. **Dlouhodobé** - dlouhodobé bí, dlouhodobé půjčky na dlužní úpis, hypotéky, obligace, rizikový kapitál, leasing, forfaiting, frančízing
2. **Krátkodobé** - krátkodobé bí, obchodní úvěr, zálohy odběratelů, nevyplacené mzdy, nezaplacené daně, výdaje příštích období

MIMORÁDNÉ FINANCOVÁNÍ PODNIKU

- Jednorázové financování, které zobrazuje přesně stanovená opatření ve struktuře majetku a kapitálu k určitému dni
- Je výsledkem běžného financování, na které bezprostředně navazuje
- Při zakládání, rozšíření nebo likvidaci podniku, změně právní formy, fúsi, sanaci

1) **Sanace – ozdravení podniku**

- Účinná opatření, jejichž účelem je odstranit ztrátu nebo ozdravit nepříznivý stav podniku

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

- Přistupujeme k ní v případech:
 - Skončí-li **bilance podniku ztrátou**, uskutečňuje se u podnikatele – jednotlivce a u osobních společností zpravidla prodejem části movitého nebo nemovitého majetku => získání fin.prostředků k úhradě závazků; snížení zákl.jmění je možné – snížením jemnovité hodnoty akcií, vzetím určitého počtu akcií z oběhu
 - Je-li podnik **přeinvestován** (nadbytek investičního kapitálu)- odprodej nadbytečného dlouhodobého HIM
 - Je-li podnik **překapitalizován** - vrácení přebytečného kapitálu podnikateli nebo akcionářům
 - Trpí-li podnik **nedostatkem vlastního kapitálu** - nový vklad podnikatele, zvýšení akciového kapitálu

2) Fúze – nástroj organizační koncentrace

- Sloučení 2 nebo více podniků v 1 celek a to tak, že 1 z podniků trvá a ostatní v něm mizejí nebo dosavadní podniky zanikají a jejich majetek a závazky přecházejí na nově vzniklý podnik
- Dohoda podnikatelů o splynutí jejich podniků
- Fúze označuje zpravidla splynutí dvou akciových společností a je podmíněna souhlasem jejich akcionářů
- Splynutí (převzetí) může mít podobu:
 1. **Horizontální** – sloučení podniků téhož oboru
 2. **Vertikální** – sloučení podniků různých, ale vzájemně na sobě závislých oborů
 3. **Kongenerická** – společnosti z příbuzných oborů podnikání, které nevyrábí identický produkt
 4. **Konglomerátní** – sloučení odlišných a na sobě nezávislých podniků
 5. **S likvidací** – přejímající a.s. své nově vydané akcie → společnosti zanikající, ta provede likvidaci a své staré akcie → přejímající a.s. a nové →dosavadním akcionářům
 6. **Bez likvidace** - přejímající a.s. své nově vydané akcie →dosavadním akcionářům
- **AKVIZICE (TÝKÁ SE FÚZE)** – převzetí podniků na základě koupě a prodeje a může mít charakter přátelského i nepřátelského převzetí

3) Likvidace

1. Materiální
 - Dobrovolná a nucená;
 - Přeměna nepeněžních majetkových součástí v hotové peníze, jimiž se uhradí podnikové závazky a zbývající přebytek se vrátí podnikatelům
2. Formální
 - V případě, kdy zaniká podnik jako samostatná hospodářská jednotka, avšak jeho konkrétní majetková podstata zůstává nezměněna;
 - Likvidace podniku při vstupu nebo výstupu společníka, při fúzi nebo přeměně podniku v jinou právní formu

METODY HODNOCENÍ FINANČNÍ SITUACE PODNIKU

1. Analýza absolutních ukazatelů

- Tato metoda spočívá v převedení ukazatelů v absolutních hodnotách na relativní procentní vyjádření
- Zahnuje vertikální analýzu, horizontální analýzu, výpočet bazických a řetězových indexů

2. Analýza rozdílových a tokových ukazatelů

- Slouží pro stanovení optimální výše jednotlivých položek aktiv, pro výběr vhodného způsobu financování oběžných aktiv

Provozní kapitál = oběžná aktiva - krátkodobé závazky

Provozní kapitál = (dlouhodobé záv. + vl. kapitál) - stálá aktiva

Peněžní finanční fond = pohotové peněžní prostředky - okamžité splatné krát. záv.

3. Analýza poměrových ukazatelů

a) Finanční stabilita – schopnost podniku dlouhodobě uhrazovat své finanční závazky

1. **Koeficient samofinancování** = vlastní zdroje/celková aktiva * 100 = v %
2. **Míra zadluženosti** = závazky/vlastní zdroje * 100 = v %
Do jaké míry by mohli věřitelé přijít o své nároky v případě likvidace podniku
3. **Míra celkové zadluženosti** = Cizí zdroje / Celková aktiva * 100 = v %
Z kolika % jsou naše aktiva kryta cizím majetkem (30 – 50 %)
4. **Úrokové zatížení** = placené úroky/zisk + placené úroky * 100 = v %
Z kolika % placené úroky odčerpávají vytvořený provozní zisk (do 10 %)
5. **Úrokové krytí** = placené úroky + zisk/placené úroky
Na kolik je zajištěno placení úroků (optimum 8; < 2 riziko)
6. **Úroková míra** = placené úroky/průměrný stav úvěrů * 100 = v %
7. **Úvěrové zatížení** = splátky úvěrů/čistý zisk + odpisy
Vyjadřuje realnost splátek ze zisku a odpisů
8. **Doba návratnosti úvěrů** = úvěry celkem/čistý zisk + odpisy
Do 4 let je to uspokojivé
9. **Ukazatel solventnosti** = CF/krátkodobé + dlouhodobé závazky
Schopnost podniku splatit své závazky z rozdílu příjmů a výdajů

b) Platební schopnost – plnit své platební povinnosti a dostát svým závazkům (krátkodobé): mzdy, daně, úroky, splátky úvěrů, dividendy, výnosů z dluhopisů, dodavatelské závazky

1. **Likvidita I. stupně (okamžitá)** = finanční majetek/krátkodobé závazky * 100 = v %
Koeficient (0,8 – 1) Z kolika % je možné uhradit momentální finanční povinnost
2. **Likvidita II. stupně (běžná)** = finanční majetek + krátkodobé pohledávky/krátkodobé závazky * 100 = v %
Koeficient (1 – 1,5) Z jaké části je možné krýt závazky z hotovosti, došlých plateb od ODB
3. **Likvidita III. stupně (celková)** = finanční majetek + krátkodobé pohledávky + zásoby / krátkodobé závazky * 100
Koeficient (2 – 2,5)

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

4. **Pracovní kapitál** = oběžná aktiva – krátkodobé závazky (likvidita 3 stupně)
Kolik finančních prostředků zbude v podniku po úhradě krátkodobých závazků
5. **Počet obrátek pracovního kapitálu** = tržby/průměrný pracovní kapitál
6. **Doba obratu zásob** = zásoby celkem/tržby * počet dní
Ve dnech (< 100 DNÍ) Doba, za kterou se přemění zásoby v peněžní prostředky od okamžiku nákupu
7. **Rychlost obratu zásob** = tržby / zásoby
Kolikrát se přemění zásoby v peněžní prostředky od nákupu
8. **Doba splatnosti pohledávek** = pohledávky/tržby * počet dní
Ve dnech (< 90 DNÍ) Jak dlouho trvá 1. Obrátka POHL, doba od okamžiku vystavení faktury do její úhrady
9. **Doba splatnosti závazků** = Kr. Závazky / provozní náklady * počet dní
Ve dnech Dlouho trvá úhrada vlastních závazků
10. **Doba obratu aktiv** = aktiva / tržby * počet dní

c) Analýza výnosnosti (rentability) – SCHOPNOST podniku dosahovat zisk a zhodnocovat tím vložený kapitál

1. **Rentabilita celkových zdrojů** = zisk + placené úroky/zdroje celkem * 100
2. **Zhodnocení celkového kapitálu bez ohledu na jeho financování**
3. **Rentabilita vlastních zdrojů** = čistý zisk/vlastní zdroje * 100
4. **Kolik Kč zisku vytvoří 1 Kč vlastních zdrojů**
5. **Rentabilita tržeb** = čistý zisk/tržby * 100
6. **Rentabilita nákladů** = čistý zisk/náklady celkem * 100
7. **Nákladovost tržeb** = náklady celkem/tržby * 100
8. **Výnosnost na 1 kmenovou akci** = čistý zisk/počet kmenových akcií
9. **Poměr ceny a výnosnosti akcie** = tržní cena akcie/výnosnost na 1 akcii

Další možnosti poměrových ukazatelů

1. Du Pontův diagram (základní rovnice)
2. Ekonomický normál (soustava nerovnic indexů)
3. Spider analýza (graf – do 4 kvadrantů, v %)
4. Predikce finanční situace podniku (riziko bankrotu)

Otázka č. 17 – Studijní materiál 4

Financování podniku v tržní ekonomice:

- náplň finanční činnosti podniku = zajišťování potřebných peněžních prostředků a podnikového kapitálu, jejich optimální diversifikace a užití z hlediska podnikových cílů
- podnik má mít zařizovací a oběžný kapitál přiměřený, aby ho mohl využít k hospodárnému provozu a zajištění rentability podniku, vlastní a cizí kapitál musí být v určitém vzájemném poměru, který se řídí druhem podniku a jeho podnikatelskou formou, krátkodobé úvěry se mají splácet z běžných výnosů, dlouhodobé ze zisku.
- finance zahrnují 3 vzájemně spjaté okruhy: peněžní a kapitálové trhy, investování, podnikové finance
- veškeré financování a finanční řízení je ovlivňováno dvěma faktory - časem a rizikem

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

- faktor času - spočívá především v časovém nesouladu určitého rozhodnutí a vlivu tohoto rozhodnutí na ekonomiku podniku, peníze s kterými podnik disponuje v současnosti mají větší význam, než peníze budoucí
- faktor rizika - spočívá v tom že ten kdo rozhoduje, si není jist výsledky
- financování podniků můžeme rozdělit podle hledisek:
 - 1) vlastnický původ kapitálu - vlastní a cizí
 - 2) způsob opatrování kapitálu - interní a externí
 - 3) účel financování - běžné a mimořádné
 - 4) rozsah financování - celkové a dílčí
 - 5) obsah financování - pravé a nepravé

Financování majetkové podstaty podniku

- pro financování výchozí majetkové podstaty je nutný a důležitý **rozpočet minimálně nutného celkového kapitálu = zakladatelský rozpočet**, který vyjadřuje rozpočet běžného financování investic a vlastního provozu; musí být členěn na rozpočet kapitálové potřeby pro investiční majetek a rozpočet kapitálové potřeby pro oběžný majetek

Běžné financování podniku

= financování jeho dynamiky, udržuje se jím plný provoz podniku

- předmětem jsou výdaje a náklady
- zdrojem jsou příjmy a výnosy
- komplex běžného financování podniku tvoří běžné financování investic spolu s běžným financováním provozu

Mimořádné financování podniku

- uskutečňuje se při rozšíření, přeměně, sanaci, fúzi, likvidaci podniku
- sanace - účinná opatření, jejichž účelem je odstranit ztrátu nebo ozdravit nepříznivý stav podniku
- skončí-li bilance podniku ztrátou - převedení ztráty na nový účet nebo uhrazení ztráty VJ
- je-li podnik přeinvestován - odprodej nadbytečného HIM
- je-li podnik překapitalizován - vrácení přebytečného kapitálu podnikateli nebo akcionářům
- trpí-li podnik nedostatkem vlastního kapitálu - nový vklad podnikatele, zvýšení akciového kapitálu

fúze - sloučení dvou nebo více podniků v jeden celek a to tak, že jeden z podniků trvá a ostatní v něm mizejí nebo dosavadní podniky zanikají a jejich majetek a závazky přecházejí na nově vzniklý podnik

fúze x akvizice: fúze - splynutí se souhlasem akcionářů

akvizice - převzetí na základě koupě a prodeje, může mít charakter přátelského i nepřátelského

druhy - horizontální, vertikální, konglomerátní, s likvidací, bez likvidace

likvidace

materiální - dobrovolná, nucená; přeměna nepeněžních majetkových součástí v hotové peníze, jimiž se uhradí podnikové závazky a zbývající přebytek se vrátí podnikatelům

formální - likvidace podniku při vstupu nebo výstupu společníka, při fúzi nebo přeměně v jinou právní formu

Metody hodnocení finanční situace podniku

1) Analýza absolutních ukazatelů - (procentní rozbor) - tato metoda spočívá v převedení ukazatelů v absolutních hodnotách na relativní procentní vyjádření

zahrnuje vertikální analýzu, horizontální analýzu, výpočet bazických a řetězových indexů

2) Analýza rozdílových ukazatelů - slouží pro stanovení optimální výše jednotlivých položek aktiv, pro výběr vhodného způsobu financování oběžných aktiv

provozní kapitál = oběžná aktiva - krátkodobé závazky

provozní kapitál = (dlouhodobé záv. + vl. kapitál) - stálá aktiva

peněžní finanční fond = pohotové peněžní prostředky - okamžité splatné krát. záv.

3) Analýza poměrových ukazatelů

a) finanční stabilita - schopnost dlouhodobě uhrazovat své finanční závazky a dosahovat přiměřené výkonnosti

koeficient samofinancování = vl. zdroje / celková aktiva x 100

ukazatel věřitelského rizika = závazky / aktiva x 100

míra zadluženosti = závazky / vl. zdroje x 100

úrokové zatížení = placené úroky / (zisk + placené úroky) x 100

b) platební schopnost - odráží krátkodobou finanční stabilitu podniku, ukazuje, jak rychle je podnik schopen plnit své platební povinnosti a dostát svým finančním závazkům

likvidita I. stupně (okamžitá) = finanční majetek / krát. závazky

likvidita II. stupně (běžná) = fin. majetek + krát. pohledávky / krát. závazky

likvidita III. stupně (celková) = oběžná aktiva / krát. závazky

doba obratu zásob = zásoby celkem / tržby x počet dní

doba obratu pohledávek = pohledávky / tržby x počet dní

c) výnosnost - schopnost podniku dosahovat zisku a zhodnocovat tím kapitál, který byl do podniku vložen

rentabilita vl. kapitálu = čistý zisk / vl. kapitál

rentabilita celk. kapitálu = čistý zisk / celk. kapitál

výnosnost celk. zdrojů = (zisk + placené úroky) / zdroje celkem x 100

výnosnost vl. zdrojů = čistý zisk / vlastní zdroje x 100

rentabilita tržeb = čistý zisk / tržby x 100

rentabilita nákladů = čistý zisk / náklady x 100

výnosnost na 1 kmenovou akcii = čistý zisk / počet kmenových akcií

Otázka č. 17 – Studijní materiál 5

Financování podniku v tržní ekonomice

- finance zahrnují 3 vzájemně spjaté okruhy - peněžní a kapitálové trhy, investování, podnikové finance

- při financování je třeba v podnicích dodržovat tyto zásady:

1) podnik má mít zařizovací a oběžný kapitál přiměřený, aby ho mohl využít k hospodárnému provozu a zajištění rentability podniku

2) vlastní a cizí kapitál musí být v určitém vzájemném poměru, který se řídí druhem podniku a jeho podnikatelskou formou

3) o financování vlastním a cizím kapitálem rozhoduje rentabilita podniku

4) zařizovací majetek má podnikatel financovat vlastním kapitálem nebo dlouhodobým cizím

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

- 5) udržování a obnovování majetkových součástí, jakož i ostatní náklady na výrobu se mají financovat z běžných výnosů podniku, nové investice se mají financovat novým kapitálem - vlastním nebo dlouhodobým cizím
- 6) krátkodobé úvěry se mají splácet z běžných výnosů, dlouhodobé ze zisku
- 7) zisk je rozhodujícím ukazatelem pro investiční činnost a úvěrové transakce vůbec

- finanční činnost podniku zahrnuje v obecné rovině tyto okruhy:

- 1) zajišťování kapitálu pro založení a další rozvoj podniku
- 2) rozhodování o rozmístění finančních zdrojů
- 3) rozdělování podnikového zisku s ohledem na daňovou politiku státu, dividendovou politiku, tvorbu rezervních fondů
- 4) finanční analýza činnosti podniku z podkladů podnikového výkaznictví

- veškeré financování a finanční řízení je ovlivňováno dvěma faktory - časem a rizikem
- faktor času - spočívá především v časovém nesouladu určitého rozhodnutí a vlivu tohoto rozhodnutí na ekonomiku podniku, peněžní prostředky které má podnik k dispozici okamžitě nejsou ekvivalentní se stejnými peněžními prostředky které získá v budoucnosti; peníze s kterými podnik disponuje v současnosti mají pro něj větší význam, než tytéž peníze získané v budoucnosti
- faktor rizika - spočívá v tom že ten kdo rozhoduje si není jist výsledky; rizika mohou vznikat v podniku jak z vnějších příčin přírodních, tak v důsledku vnějších ekonomických příčin

- finanční rozhodnutí mohou být taktická a strategická
- taktická - obvykle vyžadují malé peněžní částky a jinak nemění dosavadní činnost podniku, chybné taktické rozhodnutí podnik nijak neohroží
- strategická - vyžadují velké částky peněz a přinášejí velké změny v činnosti podniku, očekávaným výsledkem je velká změna v zisku která je spojena s velkým rizikem, chybné strategické rozhodnutí přináší velké ztráty, někdy přivede podnik i k bankrotu

- financování podniků můžeme rozdělit podle hledisek:

- 1) vlastnický původ kapitálu - vlastní a cizí
- 2) způsob opatřování kapitálu - interní a externí
- 3) účel financování - běžné a mimořádné
- 4) rozsah financování - celkové a dílčí
- 5) obsah financování - pravé a nepravé

Financování majetkové podstaty podniku

- zakladatelský rozpočet - pro financování výchozí majetkové podstaty je nutný a důležitý rozpočet minimálně nutného celkového kapitálu, zakladatelský rozpočet, který vyjadřuje rozpočet běžného financování investic a vlastního provozu; musí být členěn na rozpočet kapitálové potřeby pro investiční majetek a rozpočet kapitálové potřeby pro oběžný majetek
- cenné papíry - podle obsahu rozeznáváme CP peněžní, věcné a kapitálové

Finanční zdroje

- vlastní:
 - 1) dlouhodobé - zj, rezervní fond, emisní ažio a ostatní kapitálové fondy
 - 2) krátkodobé - nerozdělený zisk, cf
- cizí:
 - 3) dlouhodobé - dlouhodobé bů, dlouhodobé půjčky, hypotéky, obligace
 - 4) krátkodobé - krátkodobé bů, obchodní úvěr, zálohy odběratelů, nevyplacené mzdy, nezaplacené daně, výdaje příštích období

Běžné financování podniku

- představuje rámec financování oběžných aktiv
- strukturu oběžného majetku tvoří:
 - 1) zásoby
 - 2) pohledávky - krátkodobé, dlouhodobé
 - 3) finanční majetek
 - 4) časové rozlišení
- financování oběžných aktiv v podniku je ovlivněno také obrátovým cyklem peněz; obrátový cyklus peněz je doba mezi platbou za nakoupený materiál a přijetím inkasa z prodeje výrobků a služeb, skládá se z: doba obrátu zásob+doba obrátu pohledávek-doba odkladu plateb

Mimoběžné financování podniku

- uskutečňuje se při rozšíření, přeměně, sanaci, fúzi, likvidaci podniku
- 1) sanace
 - účinná opatření, jejichž účelem je odstranit ztrátu nebo ozdravit nepříznivý stav podniku
 - přistupujeme k ní v případech:
 - skončí-li bilance podniku ztrátou - převedení ztráty na nový účet nebo uhrazení ztráty VJ
 - je-li podnik přeinvestován - odprodej nadbytečného HIM
 - je-li podnik překapitalizován - vrácení přebytečného kapitálu podnikateli nebo akcionářům
 - trpí-li podnik nedostatkem vlastního kapitálu - nový vklad podnikatele, zvýšení akciového kapitálu
- 2) fúze
 - sloučení dvou nebo více podniků v jeden celek a to tak, že jeden z podniků trvá a ostatní v něm mizejí nebo dosavadní podniky zanikají a jejich majetek a závazky přecházejí na nově vzniklý podnik
 - fúze x akvizice:
 - fúze - splnutí se souhlasem akcionářů
 - akvizice - převzetí na základě koupě a prodeje, může mít charakter přátelského i nepřátelského převzetí
 - druhy - horizontální, vertikální, konglomerátní, s likvidací, bez likvidace
- 3) likvidace
 - materiální a formální
 - materiální - dobrovolná, nucená; přeměna nepeněžních majetkových součástí v hotové peníze jimiž se uhradí podnikové závazky a zbývající přebytek se vrátí podnikatelům
 - formální - likvidace podniku při vstupu nebo výstupu společníka, při fúzi nebo přeměně podniku v jinou právní formu

18. Financování podniku, běžné a mimořádné financování, metody hodnocení situace podniku.

Otázka č. 18 – Studijní materiál 1

Produkce: Naturální vyjádření výsledků výroby.

- Hrubá (celková) produkce: Souhrn všech vyrobených produktů v daném roce bez ohledu na jejich další užití.
- Výsledná (finální) produkce: Souhrn všech produktů vyrobených v daném roce v podniku. Výsledná produkce je skutečným naturálním výsledkem podniku, nezahrnuje vyrobený a v jiném odvětví podniku spotřebovaný meziprodukt.
- Vlastní produkce: Souhrn produktů vyrobených v daném roce v podniku pouze z vlastních zdrojů (bez příspěvů jiných zemědělských podniků).
- Čistá produkce: Produkce vytvořena pouze prací pracovníků podniku (bez příspěvů podniků jiných odvětví národního hospodářství)

Výnosy: Peněžní vyjádření výsledků výroby (výkonů podniku) oceněné příslušnými cenami (tržními, vnitropodnikovými,...). V účetnictví jsou zachycovány provozní, finanční a mimořádné výnosy.

- Druh: Výnosy z provozní, mimořádné, finanční činnosti
- Činnost: Průmyslová, obchodní, zemědělské

Výsledek hospodaření podniku: Výnosy - Náklady

- Provozní výsledek hospodaření: Výnosy z provozní činnosti – náklady z provozní činnosti
- Finanční výsledek hospodaření: Výnosy z finanční činnosti – náklady z finanční činnosti
- Výsledek hospodaření za běžnou činnost (zdaněný): Provozní výsledek hospodaření + finanční výsledek hospodaření – Daň z příjmu za běžnou činnost
- Mimořádný výsledek hospodaření: Mimořádné výnosy – mimořádné náklady
- Výsledek hospodaření za účetní období: Výsledek hospodaření za běžnou činnost + mimořádný výsledek hospodaření = Zisk / Ztráta

Cash-flow: Zachycuje pohyb peněžních toků za určité období. Rozdíl mezi příjmy a výdaji. Důležitý pro zjišťování platební schopnosti podniku. Vhodné při konstrukci investičního záměru, zjištění výhodnosti investic, dalšího rozvoje podniku, atp.

- Investiční cash-flow: Investiční příjmy a výdaje spojené s nákupem a prodejem strojů, budov, pozemků.
- Finanční cash-flow: Finanční příjmy a výdaje spojené s půjčováním a vrácením cizích zdrojů, vyplácením dividend, vydáváním akcií.
- Provozní cash-flow: Finanční toky spojené s provozem podniku.

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

Produkční funkce: Vyjadřuje vztah mezi množstvím produkce vyrobené v určitém výrobním procesu a rozsahem výrobních faktorů vkládaných do výroby. Krásně se dá propojit s grafy v mikroekonomii. Faktory jsou práce, půda a kapitál.

- **Faktor-Produkt:** TP, MP, AP
- **Faktor-Faktor:** Nahraditelnost jednoho faktoru druhým při neměnném výstupu (Izokvanta – mezní míra technické substituce MRTS)
- **Produkt-Faktor:** Nákladová funkce v krátkém a dlouhém období (variabilní a fixní náklady na faktor).

Otázka č. 18 – Studijní materiál 2

Produkce = naturální vyjádření výsledků výroby je produkce:

Vyjádření velikosti produkce může být v různých měrných jednotkách (fyzické jednotky, peněžní jednotky, smluvené naturální jednotky, časové jednotky)

V zemědělství se používá k vyjádření naturálních výsledků výroby 4 kategorie (v každé kategorii můžeme počítat např. produkci odvětví, zemědělskou, nezemědělskou, celkovou):

1. Hrubá produkce hP- souhrn všech vyrobených produktů v daném roce bez ohledu na jejich další užití. Každá kategorie se vyčíslí jako souhrn příslušných výrobků, resp. výkonů, násobených jejich stálou cenou.

2. Výsledná produkce vP- (finální)- souhrn všech produktů resp. výkonů vyrobených v daném roce v podniku. Výsledná produkce je skutečným naturálním výsledkem podniku, nezahrnuje vyrobený a v jiném odvětví podniku spotřebovaný meziprodukt.

Výsledná produkce = hrubá produkce – spotřebovaný podnikový meziprodukt.

V souvislosti s konečným užitím se člení na 3 části:

- **tržní produkce**- určena k realizaci na trhu, stává se zbožím a opouští výrobní proces i podnik
- **naturální nevýrobní spotřeba**- opouští výrobní proces ale neopouští podnik, nestává se zbožím. (k osobní spotřebě vlastníka nebo zaměstnanců)
- **přírůstek podnikového meziproduktu**

Podnikový meziprodukt - část HP v podniku (20-25%) vrací zpět do výr.procesu k další spotřebě v tomtéž podniku.

Spotřebovaný PMP= Počáteční zásoba PMP + vyrobený PMP – konečná zásoba PMP)

3. Vlastní produkce vIP- souhrn produktů vyrobených v daném roce v podniku pouze z vlastních zdrojů tj. bez příspěvku jiných zem.podniků.

Vlastní produkce = výsledná produkce – spotřebovaný mezipodnikový meziprodukt

Mezipodnikový meziprodukt - zem.produkty, které jsou předmětem koupě a prodeje mezi zem.podniky

Sledováním velikosti vlastní produkce lze hodnotit úroveň soběstačnosti země v zemědělských výrobcích.

4. Čistá produkce čP- produkce vytvořena pouze prací pracovníků podniku (bez příspěvů podniků jiných odvětví národního hospodářství).

Čistá produkce = vlastní produkce – všechny další spotřebované produkční faktory nezemědělské povahy, které zem.podniky nakoupily pro zabezpečení výroby od ostatních odvětví NH

- Představuje příspěvek zem. k tvorbě reálného hrubého domácího produktu HDP. Je základem přidané hodnoty, z níž podnik platí daně.

Pro potřeby harmonizace s evropským výkaznictvím byla zavedena nová kategorie – **konečná zemědělská produkce**, která je součástí zpráv o stavu českého zemědělství, počítá jí Statistický úřad a představuje prodej vně odvětví a vlastní spotřebu.

Konečná zemědělská produkce

- **mezispotřeba** (hodnota materiálních vstupů a služeb plynoucích z jiných odvětví a spotřebovaných ve výrobním procesu)
= **hrubá přidaná hodnota v tržních cenách +/- výrobní daně a výrobní subvence**
= **hrubá přidaná hodnota v nákladech faktorů - odpisy**
= **čistá přidaná hodnota v nákladech faktorů - důchody ze závislé pracovní činnosti**
= **čistý provozní přebytek ± pachtovné, nájmy a úroky**
= **čistý příjem ze zemědělské činnosti všech pracovníků**

Hodnocení ekonomických výsledků zem.podniků dle metodiky FAND EU

- není brána v úvahu nezemědělská (přidružená) výroba na nákladové ani na výnosové straně.

Využití naturálních výsledků výroby pro účely nebo-li význam zjišťování naturálních výsledků výroby:

- 1) posuzování vývoje zemědělské výroby v čase
- 2) stanovení tržnosti (tržní zem. produkce / hrubá zem. produkce)
- 3) konstrukce ukazatelů hospodárnosti, nákladovosti, produktivity práce, apod.
- 4) kalkulace vlastních nákladů
- 5) stanovení technologické závislosti produkce na vynakládaných faktorech

Výnosy – peněžní vyjádření výsledků výroby nebo-li výkony podniku oceněné příslušnými cenami (tržními, vnitř., nebo jinými cenami)

Člení se:

Dle druhu (výnosy z provozní, mimořádné a finanční činnosti)

Dle činnosti (např. z průmyslové, obchodní, nevýrobní činnosti nebo v zemědělských podnicích z RV a ŽV)

Dle vnitropodnikových útvarů (závodů, provozů, dílen, středisek...)

V účetnictví jsou zachycovány (provozní výnosy, finanční výnosy, mimořádné výnosy)

Tvorba výnosů a jejich užití se sleduje ve výkazu zisků a ztrát ve třech oblastech- provozní činnost, fin.č. a mimořádných činností. Výkaz Z/Z může být zpracován ve sloupcové formě nebo ve formě bilance. Bilance porovnává na jedné straně položky výnosů a proti nim na druhé straně položky nákladů podniku. V současné době převažuje sloupcová forma výkaz, v níž se v jednom sloupci střídají výnosové a nákladové položky.

Hospodářský výsledek:

V podnicích s podvojným účetnictvím $ZISK = \text{výnosy podniku celkem} - \text{náklady podniku celkem}$.

Zisk z provozní činnosti (ZISK I) = výnosy z provozní činnosti – náklady z provozní č.

Zisk z fin.činnosti (ZISK II) = výnosy z fin.činností – náklady z fin. činnosti

Zisk z běžné činnosti po zdanění = Zisk I + Zisk II – daň z příjmů

Zisk z mimořádných činností (ZISK III) = výnosy z mim.či. – náklady mim.činností

ZISK/ZTRÁTA = výnosy celkem – náklady celkem

Po výpočtu následuje zdanění a přiděl jednotlivým fondům (fondy ze zisku, apod.)

Zisk patří k nejdůležitějším ukazatelům výsledků, plní svou úlohu v těchto směrech:

Úloha zisku z podnikatelského hlediska

- finanční zdroj pro další podnikání
- růst kapitálu v podniku – vytvoří předpoklady pro rozšíření majetku
- charakterizuje úroveň hospodaření podniku a růst prestiže
- umožňuje analyzovat a kontrolovat úroveň hospodaření výpočtem ukazatelů rentability
- umožňuje stimulaci pracovního výkonu pracovníků prostřednictvím odměn

Cash-flow:

- pohyb peněžních prostředků podniku za určité období
- důležitý pro zjišťování platební schopnosti podniku neboť Z/Z neposkytuje dostatek informací

Vychází:

- z rozdílu mezi pohybem hmotných prostředků a jejich peněžním vyjádřením
- z časového nesouladu hosp. operací, které vyvolávají náklady a jejich finančním zachycením (vznik mzdového nákladu a výplata mezd)
- z důsledku používání různých účetních metod (různý způsob odepisování majetku, oceňování zásob)
- z rozdílu mezi výnosy a příjmy

Výpočet CF:

- a) **přímá metoda** – rozdíl mezi příjmy a výdaji
 b) **nepřímá metoda** – čistý zisk se upravuje o další položky

Provozní činnost	Investiční činnost	Finanční činnost
+ čistý zisk	+ úbytek stálých aktiv	+ čerpání nového úvěru
+ odpisy	- přírůstek stálých aktiv	- splátky úvěru
+ úbytek zásob a pohledávek	+ prodej majetkových účastí	+ vydání nových obligací
- nárůst zásob a pohledávek	- nákup majetkových účastí	- splátky obligací
- úbytek závazků	-----	+ emise akcií
+ nárůst pohledávek	-----	- výplata dividend

Výhody C-F:

- časově i hodnotově vyjadřuje přírůstek pohotových finančních zdrojů v souladu s přírůstkem peněžních prostředků
- vyjadřuje přírůstek vlastních finančních zdrojů zejména pro další rozvoj podniku
- je kritériem efektivnosti kapitálové obnovy a úrovně obratu kapitálu
- vyjadřuje míru výnosu podnikového kapitálu a slouží jako kritérium pro investiční rozhodování
- není ovlivněn metodou odepisování investičního majetku,
- peněžní tok není zkreslován systémem a vyšší časového rozlišení
- v účetnictví je uplatňován realizační princip

Produkční funkce:

- kvantitativní vyjádření vztahu mezi množstvím produkce vyrobené v určitém výrobním procesu a rozsahem výrobních faktorů vkládaných do výroby

a) vztah FAKTOR-PRODUKT

Faktor vstupuje jako nezávisle proměnná a produkce jako závisle proměnná, zkoumáme vliv jednoho nebo více faktorů na výši produkce při neměnnosti výše a strukturů vkladů ostatních.

Základní kategorie a charakteristiky:

Celková produkce – celkové množství vyrobené produkce (hodnota Y při měnícím se X)

Jednotková produkce – množství produkce, připadající na jednotku faktoru [JP = Y/X]

Mezní produkce – o kolik se změní produkce změní-li se množství faktoru o 1 [MP=ΔY/ΔX]

Produkční pružnost – relativní změna produkce způsobená relativní změnou faktoru, dva způsoby výpočtu: pružnost bodová a pružnost oblouková

b) vztah FAKTOR – FAKTOR

Vyjadřuje vztahy mezi jednotlivými výrobními činiteli. Spojnice bodů produkce dosažitelné různou kombinací proměnlivých faktorů se nazývá **izokvanta**. Tvar izokvanty je dán vzájemným poměrem faktorů a stupněm zaměnitelnosti mezi nimi. Poměr, v jakém se faktory zaměňují udává **míra záměny faktorů** [$MP = \Delta X_2 / \Delta X_1$]. Spojnice bodů se stejnou mírou záměny na různých izokvantách se nazývají **izoklinály**.

c) vztah PRODUKT – FAKTOR

Nebo-li nákladová funkce, kde fixní náklady se při změně produkce nemění a variabilní mění.

Základní charakteristiky:

Celkové náklady – vynaložené náklady celkem

Jednotkové náklady – náklad na jednotku vyrobené produkce

Mezní náklady – poměr změny v nákladech při změně produkce o jednotku

Otázka č. 18 – Studijní materiál 3

- produkce se používá k vyjádření výsledků výroby v zemědělství, 4 kategorie produkce:

- 1) hrubá produkce
- 2) výsledná produkce
- 3) vlastní produkce
- 4) čistá produkce

Hrubá produkce

- souhrn všech vyrobených výrobků, resp. výkonů v daném roce bez ohledu na jejich další užití

- rozlišuje se:

- 1) hrubá produkce odvětví
- 2) hrubá zemědělská produkce
- 3) hrubá nezemědělská produkce
- 4) celková hrubá produkce

- v zemědělství se značná část hrubé produkce vrací zpět do výrobního procesu k další výrobní spotřebě, tato část hrubé produkce se nazývá podnikový meziproduct

- podnikový meziproduct se člení na:

- část reprodukcující počáteční zásobu PMP
- část spotřebovaná v běžném roce
- přírůstek (úbytek) PMP

- spotřebovaný PMP se vypočte: počáteční zásoba + vyrobený v daném roce - konečná zásoba

- část hrubé produkce je určena k výrobní spotřebě, část je určena k realizaci na trhu ve formě tržní produkce

Výsledná produkce

- souhrn všech produktů, resp. výkonů vyrobených v daném roce v podniku
- stanoví se z hrubé produkce odpočtem spotřebovaného PMP
- člení se na tři části:
 - tržní produkci - určena k realizaci na trhu, zboží
 - naturální nevýrobní spotřebu - opouští výrobní proces ale neopouští podnik, není zboží
 - přírůstek podnikového meziprojektu

Vlastní produkce

- souhrn produktů vyrobených v daném roce v podniku pouze z vlastních zdrojů
- souhrn vlastních produkcí představuje finální produkci zemědělství
- rozeznáváme vlastní zemědělskou produkci a celkovou zemědělskou produkci
- vlastní nezemědělská produkce je totožná s výslednou nezemědělskou produkcí, protože meziprojektový meziprojekt nezemědělského charakteru neexistuje

Čistá produkce

- vytvořena pouze prací pracovníků podniku
- rozlišujeme čistou zemědělskou, čistou nezemědělskou a čistou celkovou produkci

Konečná zemědělská produkce

- byla zavedena pro potřeby souhrnného zemědělského účtu z hlediska harmonizace evropského výkaznictví
- KZP - představuje prodej vně odvětví a vlastní spotřebu
- mezispotřeba - hodnota materiálových vstupů a služeb plynoucích z jiných odvětví a spotřebovaných ve výrobním procesu
- $HPH \text{ v tc} = KZP - \text{mezispotřeba}$
- $HPH \text{ v nf} = HPH \text{ v tc} - \text{saldo daní a dotací}$
- $\check{C}PH \text{ v nf} = HPH \text{ v nf} - \text{odpisy}$
- $\check{C}PP = \check{C}PH \text{ v nf} - \text{důchody ze závislé pracovní činnosti}$
- čistý příjem ze zemědělské činnosti všech pracovníků = $\check{C}PP - (\text{pachtovné} + \text{nájem} + \text{úroky})$

Celková zemědělská produkce

- hodnota zemědělské produkce za hospodářský rok
- součet tržeb za zemědělské výrobky, hodnoty vlastních krmiv a osiv, hodnoty vlastní produkce spotřebované v domácnosti, změny stavu zásob zvířat a rostlinných výrobků, tržby z agrotistiky, hodnoty produkce lesního hospodářství a případné hodnoty jiné produkce související se zemědělskou výrobou včetně zemědělských služeb pro jiné podniky
- $CZP = \text{produkce RV} + \text{produkce ŽV} + \text{ostatní produkce}$

Výnosy podniku

- produkce, práce a služby se souhrnně označují jako výkony
- součet všech výkonů vytvořených v podniku za sledované období tvoří dohromady hrubý obrát, nebo-li hrubou produkci

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

- tržní cena - peněžní částka získaná při prodeji výrobků na trhu
- vnitropodniková cena - používá se pro:
 - ocenění nedokončené výroby
 - ocenění zásob výrobků vlastní výroby
 - ocenění vnitropodnikových prací a služeb a pro sledování jejich pohybu uvnitř podniku
- výkony podniku oceněné příslušnými cenami se nazývají výnosy, člení se podle:
 - druhů - ostatní, mimořádné, z kapitálových účastí a vkladů
 - činnosti - z průmyslové, obchodní...
 - vnitropodnikových útvarů
- v účetnictví jsou zachycovány následovně - provozní, finanční, mimořádné výnosy

Hospodářský výsledek

- hospodářský výsledek, v podnicích s podvojným účetnictvím zisk podniku, je rozdíl mezi výnosy podniku celkem a náklady podniku celkem
- zisk patří k nejdůležitějším ukazatelům výsledků hospodaření a plní svoji úlohu v těchto směrech:
 - rozvojová fce:
 - je finančním zdrojem pro další podnikání
 - zvyšuje kapitál podniku a vytváří předpoklady pro rozšíření podniku
 - stimulační fce
 - umožňuje stimulaci pracovního výkonu, je základem hmotné zainteresovanosti
 - kritériální fce
 - charakterizuje úroveň hospodaření podniku a zvyšuje prestiž podniku
 - umožňuje analyzovat, srovnávat a kontrolovat úroveň hospodaření
 - rozdělovací fce
 - rozděluje se mezi stát a podnik a jeho vlastníky nebo společníky
- zisk je komplexním ukazatelem úspěšnosti podnikatelské činnosti; jeho velikost závisí na řadě faktorů
- zisk a jeho základní modifikace:
 - EAT - ČZ
 - EBT - HZ
 - EBIT - zisk před zdaněním a úroky
 - NOPAT - čistý provozní zisk po zdanění

Cash - flow

- pod pojmem peněžní tok se rozumí taková veličina, která odráží pohyb peněžních prostředků v podniku
- vyjadřuje stav a pohyb peněžních prostředků, jejich přírůstek a úbytek za určité období
- zachycuje pohyb peněžních prostředků podniku za určité období buď prostřednictvím pohybu všech příjmů a výdajů nebo zachycuje jenom stavy peněžních prostředků a jejich změny
- přednosti:
 - časově i hodnotově vyjadřuje přírůstek i úbytek pohotových finančních zdrojů v souladu s přírůstkem peněžních prostředků
 - vyjadřuje přírůstek vlastních finančních zdrojů zejména pro další rozvoj podniku

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

- je kritériem efektivnosti kapitálové obnovy a úrovně obrátu kapitálu
- vyjadřuje míru výnosu podnikového kapitálu a slouží jako kritérium pro investiční rozhodování
- není ovlivněn metodou odepisování IM
- není zkreslován systémem a výší časového rozlišení
- v účetnictví je uplatňován realizační princip

- nejjednodušší způsob výpočtu používaný pro orientační stanovení výše CF z provozní činnosti je následující:
- zisk+odpisy+další složky nákladů nepředstavující v daném období výdaj peněžních prostředků-položky výdajů kt. se nepromítly do nákladů

- může být sestavován jak přímou tak nepřímou metodou:
 - přímá - rozdíl mezi příjmy a výdaji
 - nepřímá - do pohybu peněžních prostředků se transformují buď výnosy a náklady nebo zisk

- cf z provozní činnosti - základní výdělečné činnosti podniku
+ČZ+odpisy+úbytek zás. a pohl.-nárůst zás. a pohl-úbytek závazků+nárůst závazků
- cf z investiční činnosti - pořízení a vyřazení IM
+úbytek stálých aktiv-přírůstek stálých aktiv+prodej maj. účastí-nákup maj. účastí
- cf z finanční činnosti - účetní případy kt. mají za následek změny ve velikosti a složení VJ a dl. a kr. závazků
+čerpání nového úvěru-splátky úvěru+vydání nových obligací-splátky obligací+emise akcií-výplata dividend

- používá se pro následující účely:
 - ve FA pro hodnocení finanční stability podniku a pro hodnocení příčin změn stavu peněžních prostředků
 - při krátkodobém plánování peněžních příjmů a výdajů
 - při sestavování střednědobých a dlouhodobých finančních výhledů podniku
 - při hodnocení efektivnosti investic
 - při stanovování základu podniku

Produkční funkce

Odráží technickou relací mezi jednotlivými produkčními faktory a produkcí.

Ukazuje, jak se mění výrobní faktory ve výrobu.

$Y = f(X_1, X_2, \dots, X_m, \dots, X_n)$ $X_1, \dots, X_m =$ proměnné faktory, $X_n =$ faktory stálé

Otázka č. 19 – Studijní materiál 1

Náklady: Peněžní vyjádření spotřebovaných prostředků práce při účelné činnosti podniku. Výše nákladů je přímo ovlivněna naturální spotřebou výrobních činitelů a cenou. Náklady musí být podloženy reálným výdajem peněz. Slouží jako podklad pro stanovení optimální ceny. Na základě znalosti nákladů se dá také rozhodovat o budoucím podnikovém dění. Náklady v ekonomickém pojetí se rovnají hodnotě, kterou lze získat jejich neefektivnějším využitím, nebo představují maximální ušlý efekt.

Klasifikace nákladů:

- Podle druhu: Provozní, finanční a mimořádné (prvotní náklady nakoupené z vnějšího okolí, druhotné náklady v rámci podniku). Spotřeba materiálu, energie, mzdové náklady, odpisy.
- Podle kalkulačních položek:
 - Přímé: Přímo souvisejí s konkrétním druhem výkonu, dají se vyčíslit na kalkulační jednici (kolik materiálu jsem spotřeboval, kolik hodin zaměstnanci zabrala výroba).
 - Nepřímé: Nedají se vyčíslit na kalkulační jednici ale na více kalkulačních jednicích zároveň (kolik Kč ze mzdy účetní, manažera, opotřebením stroje odpovídá výrobě 1 ks výrobku). Jsou to náklady výrobní, režijní, správní, odbytové a zásobovací. Tyto náklady se dají přiřadit ke konkrétní kalkulační jednici prostřednictvím rozvrhové základny, která vyjadřuje poměr, v jakém se nepřímé náklady započítávají na jednotlivé výkony, například přírážkovou metodou. Rozvrhová základna jsou například přímé mzdy, přímý materiál. Pro výpočet celkových nákladů se dá využít kalkulační vzorec.
- Podle místa vzniku a odpovědnosti za vznik nákladů: Rozděluje náklady mezi jednotlivá střediska podniku.
- Podle vztahu k produkci: Variabilní náklady a fixní náklady.
- Podle hlediska rozhodování:
 - Relevantní: Závisí na rozhodnutí (na leasing nebo úvěr)
 - Irelevantní: Nezávisí na rozhodnutí (při volbě auta třeba volba barvy)
 - Ovlivnitelné: Nelze jim zabránit
 - Neovlivnitelné: Vzniknou v důsledku daného rozhodnutí

Kalkulace nákladů: Představuje výpočetní postup.

- Kalkulace nákladů z časového hlediska:
 - Průběžná kalkulace:
 - Operativní: Podle norem
 - Plánovaná: Podle platných norem jako roční průměry, podle svých vlastních údajů a statistik z minulých let
 - Přepočtová: Neexistují normy, propočtení se odvozuje od podobných výrobků včetně cen.
 - Výsledná kalkulace: Po ukončení výroby, musí mít stejné vymezení kalkulačních jednic, obsahu a členění jako kalkulace průběžná.

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

- Kalkulace neúplných nákladů: Jen variabilní náklady.
 - Metoda variabilních nákladů: Příspěvek na úhradu (jak moc výrobek přispívá na úhradu fixních nákladů a k zisku). Prodejní cena – variabilní náklady. Pomocí příspěvku na úhradu se dá odhalit bod zvratu (kritický objem výroby)
- Kalkulace úplných nákladů: Fixní i variabilní náklady dohromady.
 - Kalkulační způsoby: Kalkulace dělením, kalkulace s poměrovými čísly, kalkulace přírážková.

Kalkulační vzorec: Přímý materiál + polotovary vlastní výroby + Přímé mzdy + Ostatní přímé náklady + Odpisy + Výrobní režie = Vlastní náklady výroby + Správní režie = Vlastní náklady výkonu + Odbytové náklady = Úplné vlastní náklady + Zisk = Prodejní cena

Nákladová funkce: Nákladová funkce v krátkém a dlouhém období (variabilní a fixní náklady na faktor). Znázorňuje vztah mezi náklady a objemem výroby.

Otázka č. 19 – Studijní materiál 2

Náklady:

- spojeny s určitými účelovými činnostmi podniku
- výše N je ovlivněna *naturální spotřebou* výrobních činitelů a jejich *cenou*

Základní charakteristiky nákladů:

- liší se dle obsahového pojetí:

Obecné pojetí N:

- peněžní vyjádření spotřebovaných prostředků a práce při účelné činnosti podniku

Finanční pojetí N:

- peníze vložené do určitých výkonů, které zajišťují náhradu peněz v jejich původní výši

Hodnotové pojetí N = manažerské účetnictví:

- účelové vynaložení ekonomických zdrojů na určitou činnost jejímž výsledkem je ekonomický prospěch.

Ekonomické pojetí N:

- náklady v ekonomické pojetí se rovnají hodnotě, kterou lze získat jejich nejefektivnějším využitím, nebo-li představují maximální čistý efekt

V nákladové oblasti je nutné rozlišovat dva pojmy:

Náklad – vzniká spotřebou produktivních prvků výroby

Výdaj – je spojen s pořízením, jedná se o peněžní výdaj z pokladny nebo BU, který vzniká při provozování produkce nebo obchodu

Význam nákladů:

- analýza a hodnocení hospodárnosti a efektivnosti jednotlivých výrob podniku
- zjišťování hospodářského výsledku
- informace pro řízení podniku i vnitropodnikových útvarů
- rozhodování o budoucím podnikovém dění
- informace o možnosti uplatnění na trhu dosažením konkurenceschopných nákladů
- podklad pro stanovení optimální ceny

Základní hlediska členění nákladů

- dle druhů:

- spotřeba materiálu
- spotřeba použité externí práce a služeb (přeprava, nájem)
- mzdové a ostatní náklady včetně sociálního a zdravotního pojištění
- odpisy
- finanční náklady

o význam:

- informační podklad při zajištění proporcí, stability a rovnováhy mezi potřebou těchto zdrojů a vnějšímu okolí, které je schopno je poskytnout
- druhové členění je základem členění ve finančním účetnictví – provozní, finanční a mimořádné náklady
- význam pro kontrolní činnost na úrovni vnitropodnikových jednotek

- dle obratu hodnoty v podniku: prvotní (interní) a druhotné (externí)

- **dle kalkulačních položek:** přímé (lze je vyjádřit na kalkulační jednici přímo) a nepřímé (společné pro více kalkulačních jednic, přiřazování ke konkrétní kalkulační jednici se provádí prostřednictvím rozvrhové základny, která vyjadřuje poměr v jakém se nepřímé náklady započítávají na jednotlivé výkony)

Rozvrhová základna

- lze ji vyjádřit peněžními veličinami (přímé mzdy, přímý materiál . . .) nebo naturálními veličinami (strojový čas, hmotnost . . .)

Konkrétní uspořádání přímých a nepřímých nákladů se nazývá kalkulační vzorec.

Příklad kalkulačního vzorce

- 1) přímý materiál (osivo, hnojiva, ochranné prostředky)
- 2) polotovary vlastní výroby
- 3) přímé mzdy
- 4) odpisy
- 5) ostatní přímé náklady
- 6) výrobní režie
- 7) **vlastní náklady výroby (provozu)**
- 8) zásobovací režie
- 9) správní režie
- 10) **vlastní náklady výkonu**
- 11) odbytové náklady
- 12) **úplné vlastní náklady**

- **z časového hlediska:** náklady minulých let, běžného roku nebo náklady příštích let

- **dle vztahu k produkci**
 - o variabilní (závisle proměnné)
 - o stálé (fixní, nezávisle proměnné)

Variabilní náklady v závislosti na objemu produkce:

- o lineární (proporcionální) – často normovány, zjišťují se snadno, mají konstantní přírůstek
 - o progresivní (nadproporcionální) – růst produkce vyvolá ještě větší růst nákladů, náklady při rychlejší jízdě, při přesčasové práci
 - o regresivní (podproporcionální) – růst produkce vyvolá pokles nákladů – náklady rostou pomaleji; na opravu ve vztahu k hotovému výrobku, elektrická energie, časová mzda
 - o regresivně-progresivní (smíšené)
-
- **z hlediska rozhodování**
 - o rozhodování je vždy založení na stanovení nebo odhadu budoucích hodnot nákladů a výnosů ovlivňujících průběh budoucích peněžních toků. Pro výběr takové alternativy, která nejvíce splňuje kritérium hospodárnosti, rozlišujeme:
 - náklady relevantní: jsou rozhodnutím ovlivnitelné
 - irelevantní náklady: zůstávají nezměněny při uplatnění určitého rozhodnutí, popř. jsou ve všech alternativách stejné
 - náklady připisované danému rozhodnutí: $N(V)$ vyvolané odvozeně, které se projeví na jiných místech podnikové činnosti
 - náklady ovlivnitelné
 - náklady neovlivnitelné: nelze jim zabránit, „umrtvené náklady“, vznikají nezávisle na zvolené variantě nebo při každé
 - přírůstkové náklady
 - celkové N , příslušející celému sledovanému rozmezí
 - mezní N , přírůstek N zvýšením produkce o jednotku
 - oportunitní náklady: náklady ušlé příležitosti

 - **podle místa vzniku a odpovědnosti za jejich vznik**
 - o vnitropodnikové útvary, k nimž se přiřazují náklady dle místa vzniku a odpovědnosti se nazývají střediska
 - vymezena technologickými úseky (tj. uzavřený výrobní celek)
 - řádná identifikace dílčích výkonů
 - ocenění dílčích výkonů dle vnitropodnikových cen

Kalkulace nákladů

- představuje výpočetní postup, je součástí informačního systému,
- předmětem kalkulace jsou výkony podniku
- kalkulační úsek (místo vzniku, kde budou náklady zjišťovány)
- kalkulační jednice (odbytové a vnitropodnikové výkony vymezené množství, časem nebo užitnými vlastnostmi)

Z hlediska času členíme:

a) Kalkulace předběžná

▪ **operativní kalkulace**

sestavená dle právě platných norem, vyjadřuje předem stanovené náklady na kalkulační jednici v konkrétních technických, technologických, ekonomických a organizačních podmínkách určených technickou přípravou výroby

▪ **plánované kalkulace**

sestavená dle plánovaných norem, přebírají se informace o nákladech již vyrobených výrobků, tedy výsledné kalkulace z předcházejícího období

▪ **propočtová kalkulace**

sestavená dle obecnějších podkladů, nejsou normy, propočet na základě informací o podobných výrobcích, včetně jejich cen

b) Kalkulace výsledná

- po ukončení výroby, obsahuje vždy skutečně vynaložené náklady

Obě kalkulace musí být srovnatelné co do vymezení kalkulační jednice, obsahu a **členění položek kalkulačního vzorce a rozvrhování nepřímých nákladů** z důvodu srovnatelnosti.

Z hlediska zahrnování spotřeby polotovarů vlastní výroby členíme:

- a) **Kalkulace postupná** – spotřebované polotovary se uvádějí v kalkulaci jako sam. položka
- b) **Kalkulace průběžná** – spotřebované polotovary z předchozích fází se rozčleňují do původních kalkulačních položek

Z hlediska zahrnování rozsahu zachycených položek rozeznáváme:

a) Kalkulace úplných nákladů nebo-li absorpční kalkulace

- na kalkulační jednici se rozpočítávají všechny nepřímé (režijní) náklady, pak známe úplné vlastní náklady na jednici
- pro rozpočítání nepřímých nákladů je důležité správné zvolení rozvrhové základny (např. pomocná výroba – více účelové stroje). Při výběru rozvrhové základny je třeba brát v úvahu tyto předpoklady:

- rozsah RZ snadno zjistitelný
- RZ dostatečně velká (malá chyba ve zjišťování)
- RZ relativně stálá – srovnatelnost v čase
- rozvrhování nepřímých nákladů by mělo být v příčinné souvislosti se zvolenou rozvrhovou základnou

Kalkulační způsoby (techniky): při propočtu nepřímých nákladů ne jednotlivé výkony

- 1) **kalkulace dělením** – jeden výrobek, výkon
- 2) **kalkulace dělením s ekvivalenčními (poměrovými) čísly** – jeden typ výrobku o různé kvalitě, hmotnosti, ceně, různých rozměrech, velikosti apod. Jeden typ se zvolí jako základ a všem ostatním se přiřadí ekvivalentní číslo v určitém poměru např. hmotnost
- 3) **kalkulace přírážková** – více druhů různých výrobků (nejčastěji)

[% přírážky = (nepřímé náklady / rozvrhová základna) * 100]

[objem nepřímých nákladů na výkon = % přírážka * počet rozvrhovaných jednotek na výkon]

Kalkulace na sdružené výrobky: při propočtu nepřímých nákladů na jednotlivé výkony, kdy při výrobě vzniká jeden nebo více hlavních výrobků a jeden nebo více výrobků vedlejších.

1) kalkulace prostá dělením (zakázkový metoda)

- jeden hlavní výrobek, nebo jedna zakázka (brambory)

celkové náklady / množství kalkulačních jednic = vlastní náklady na kalkulační jednici

2) metoda odečítací (zůstatková)

- jeden hlavní výrobek a ostatní vedlejší (kalkulujeme hlavní výkon, vedlejší výkony se ocení stanovenými cenami)
- např. u dojnic (hlavní – mléko, vedlejší – telata, mrva, močůvka)

[celkové N na sdružený výkon – celková cena vedlejších výkonů = N na hl. výkon]

[vlastní N na kalkulační jednici = N na hlavní výkon / počet kalkulačních jednic]

3) metoda rozčítací

- sdružené výkony podniku se nerozlišují na hlavní a vedlejší, ale považují se za rovnocenné a u všech zjišťujeme vlastní náklady
- sdružené vlastní N se rozvrhují na příslušné druhy výkonů pomocí rozčítacích základů, z nichž nejobvyklejší jsou:
 - a. poměrovými čísly – stanoví se poměr mezi jednotlivými druhy např. podle hmotnosti (u luk poměr mezi hmotností zelené píče a sena 1:4)
 - b. procentní podíly (např. len 75% stonek, 25% semeno)
 - c. pomocí pomocné kalkulační jednice – stanovím společného jmenovatele – jednici (1 strom = 2 polokmeny)

4) kombinace metod odečítací a rozčítací

- jeden je vedlejší a ostatní hlavní. Vedlejší výrobky se ocení stanovenými cenami, to se odečte od celkových N a zbytek se rozvrhne pomocí rozčítacích základů.

b) Kalkulace neúplných nákladů

Provádí se pomocí metody variabilních nákladů = metody příspěvku na úhradu

- vychází z členění nákladů na variabilní a fixní
- pro manažerské rozhodování o ponechání určitého produktu ve výrobním programu
- řeší jak výrobek přispívá na fixní náklady a k zisku

[příspěvek na úhradu = prodejní cena výrobku – variabilní náklady]

Příspěvek na úhradu = kalkulace neúplných nákladů

Výnosy z prodeje v daném období (tržby)

- variabilní náklady realizované výroby

Celkový příspěvek na úhradu

- fixní náklady podniku za dané období

Zisk (ztráta)

Využití příspěvku na úhradu:

- d. při určení podílu výrobků na tvorbě výsledku hospodaření (významnost)
- e. při určení výhodnosti výrobků a optimálního sortimentu výroby
- f. při určení minimální hranice prodejní ceny výrobků
- g. postupné vyřazování kapacit

Použití příspěvku na úhradu – analýza bodu zvratu

- vychází z příspěvku na úhradu
- kritický bod (rovnovážný bod) – bod, v němž dochází k rovnováze mezi náklady a výnosy
- představuje potřebné množství výroby, aby byla výroba rentabilní

$$\text{Zisk} = \sum(C_j - V_j)q_j - \text{FN}$$

Programy snižování nákladů

1) volné fixní náklady (vFN)

- můžeme považovat za ztrátu na výsledku hospodaření nebo za ušlý zisk
- je to výnos, kterého bychom mohli dosáhnout, kdybychom plně využili kapacitu a z realizovaných tržeb oddělili část odpovídající nevyužitím fixních nákladů
- měly by být co nejnižší

$$\text{vFN} = (\text{mV} - \text{sV}) * \text{FN} / \text{mV}$$

2) relativní úspora fixních nákladů

- při zvyšování objemu produkce se snižují náklady připadající na jednotku produkce

$$\text{FN} = \text{FN} / Q_1 - \text{FN} / Q_2$$

Nákladová funkce nebo-li vztah PRODUKT – FAKTOR:

Nákladové funkce = vztah mezi náklady a objemem výroby, fixní náklady se při změně produkce nemění a variabilní mění.

Základní charakteristiky:

Celkové náklady – vynaložené náklady celkem

Jednotkové náklady – náklad na jednotku vyrobené produkce

Mezní náklady – poměr změny v nákladech při změně produkce o jednotku

1. Funkce proporciálních nákladů - náklady rostou s objemem produkce lineárně
2. Funkce progresivních nákladů - náklady rostou rychleji než objem výroby
3. Funkce degresivních nákladů - náklady rostou pomaleji než objem výroby
4. Funkce celkových nákladů - náklady jsou z počátku klesající ale později rostoucí
5. Funkce mezních nákladů

Náklady v zemědělském podniku

- v obecné rovině lze definovat náklady jako peněžní vyjádření spotřebovaných prostředků a práce při účelné činnosti podniku
- náklady představují peněžní hodnotu opotřebením a spotřebu výrobních faktorů k provedení podnikových výkonů
- podle mezinárodních standardů se náklad definuje jako snížení ekonomického prospěchu během účetního období ve formě snížení aktiv a zvýšení dluhů
- náklad vzniká spotřebou produktivních prvků výroby, nákladem rozumíme všechno, co je zapotřebí k tomu aby byl výrobek zhotoven a dodán na trh
- výdaj je spojen s pořízením, jedná se o peněžní výdaje z pokladny nebo účtu v bance, které jsou nutné při provozování produkce nebo obchodu
- význam zjišťování nákladů:
 - znalost nákladů umožňuje analyzovat a hodnotit hospodárnost jednotlivých výrobních podniků
 - východisko pro zjišťování HV
 - rozhodování o budoucím podnikovém dění
 - informace o možnosti uplatnění na trhu dosažením konkurenceschopných nákladů
 - prostor pro vytváření motivačních vazeb pracovníků
 - informace pro řízení podniku a vnitropodnikových útvarů
 - podklad pro stanovení optimální ceny

Náklady podniku a jejich členění

- členění nákladů podle druhů:
 - 1) spotřeba materiálu
 - 2) spotřeba a použití externích prací a služeb
 - 3) mzdové a ostatní osobní náklady
 - 4) odpisy NIM A HIM
 - 5) finanční náklady
- členění nákladů podle účelu jejich vynaložení
 - má význam pro kontrolní činnost
- členění nákladů podle obratu hodnoty v podniku
 - prvotní - mají povahu vnějších vstupů
 - druhotné - náklady na spotřebovaný meziprodukt vlastní výroby
- členění nákladů podle kalkulačních položek
 - náklady přímé - lze určit na kalkulační jednici, náklady prvotní
 - náklady nepřímé - společné pro více kalkulačních jednic
- členění nákladů podle místa vzniku a odpovědnosti za jejich vznik
 - podle vnitropodnikových útvarů
- členění nákladů podle vztahu k produkci
 - variabilní - mění se v závislosti na objemu produkce
 - fixní - zůstávají v určitém intervalu neměnné
- členění nákladů z časového hlediska
 - náklady - minulých let, běžného roku, na sklizeň příštích let
- členění nákladů podle hlediska rozhodování
 - relevantní - odrážejí podmínky uskutečnění určitého rozhodnutí

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

- irelevantní - zůstávají nezměněny při uplatnění určitého rozhodnutí
- přípustkové - představují základnu hodnocení příslušných procesů a aktivit v jejich nepřetržitosti
 - celkové přípustkové náklady, mezní náklady
 - oportunitní - nepředstavují ekonomické zdroje, jedná se o fiktivní náklady

Kalkulace nákladů

- rozeznáváme kalkulace předběžné a výsledné
- k předběžným patří:
 - 1) operativní - sestavované podle právě platných norem, vyjadřuje předem stanovené náklady na kalkulační jednici v konkrétních technických, technologických, ekonomických a organizačních podmínkách určených technickou přípravou výroby
 - 2) plánované - sestavované podle plánovaných norem jako roční průměry, přebírají se informace o nákladech již vyrobených výrobků, tedy výsledné kalkulace z předchozích období
 - 3) propočtové - sestavované podle obecnějších podkladů, přesné konstrukční řešení ani technologické řešení výrobku neexistuje, nejsou k dispozici normy, propočet se odvozuje na základě informací o podobných výrobcích, včetně jejich cen
- výsledná kalkulace - sestavuje se po ukončení výroby nebo jiné činnosti a obsahuje vždy skutečně vynaložené náklady
- do kalkulace můžeme zahrnout buď všechny nákladové položky, nebo pouze určitou část; podle rozsahu zachycených položek pak rozeznáváme kalkulaci úplných a neúplných nákladů

1) *kalkulace úplných nákladů*

- při takové kalkulaci se na kalkulační jednici počítají všechny nepřímé náklady, známe pak úplné náklady na jednici, pro rozpočítání nepřímých nákladů je důležité správné zvolení rozvrhové základny, při výběru vhodné rozvrhové základny je třeba brát v úvahu následující předpoklady:
 - rozsah RZ musí být lehce zjistitelný
 - základna by měla být dostatečně velká aby malá chyba nezpůsobovala vážné chyby v kalkulaci jednotkových nákladů
 - základna by měla být relativně stálá, aby zabezpečovala srovnatelnost kalkulací v čase
 - rozvrhované nepřímé náklady by měly být v příčinné souvislosti se zvolenou RZ
 - při propočtu nepřímých nákladů na jednotlivé výkony se používají především tyto kalkulační způsoby:
 - kalkulace dělením
 - kalkulace dělením s ekvivalenčními čísly
 - kalkulace přírážková
 - v zemědělství se nejčastěji používají tyto metody:
 - metoda prostá
 - metoda odečítací
 - metoda rozčítací - poměrová, procentní podíly, pomocná kalkulace jednice
 - kombinace metod odečítací a rozčítací
 - metoda normová a metoda standardních nákladů

2) kalkulace neúplných nákladů

- metoda variabilních nákladů, příspěvku na úhradu
- vychází z členění nákladů na variabilní a fixní, znalosti výše variabilních nákladů sledovaných výrobků a jejich ceny
- příspěvek na úhradu je rozdíl mezi prodejní cenou výrobku a VN výrobku; je tedy částka, kterou výrobek přispívá k úhradě FN a tvorbě zisku; čím je relativní vyjádření příspěvku vyšší tím je výrobek pro podnik prospěšnější
- výpočet příspěvku na úhradu:
výnosy z prodeje v daném období
 - VN realizovaných výrobků
 - = celkový příspěvek na úhradu daného období
 - FN podniku za dané období
 - = zisk(ztráta) za dané období
- také analýza bodu zvratu vychází z příspěvku na úhradu, jedná se o zkoumání rovnováhy mezi náklady a výnosy; bod, v němž dochází k rovnováze mezi N a V se nazývá kritický bod nebo rovnovážný bod; vypočte se jako podíl celkových FN k rozdílu jednotkové ceny a jednotkových VN
- využití fixních nákladů lze posuzovat pomocí volných fixních nákladů; $vFN = (mV - sV) * FN / mV$; vFN můžeme považovat za ztrátu na HV nebo ušlý zisk, v zájmu zvyšování efektivnosti výroby je mít vFN co nejnižší

Nákladová funkce

Každý výrobní proces neprobíhá nahodile, ale existuje zde urč. přímá souvislost mezi vstupy a výstupy. Jedná se o produkční stav mezi vynaloženými náklady a vyrobenou produkcí, kde závisle proměnnou veličinou jsou náklady (N) a nezávisle proměnnou je produkce (Y), a který lze vyjádřit matematicky jako $N = f(Y)$
Závislost variabilních nákladů na změně objemu produkce může být lineární, progresivní, regresivní.

20. Mzdový systém, podstata, prvky.

Otázka č. 20 – Studijní materiál 1

Mzdový systém: Souhrn nástrojů a stanovených postupů, pomocí nichž se utváří mzda jednotlivých pracovníků podle předem stanovených kritérií. Průměrná mzda v roce 2014 činila 27 tisíc Kč, v zemědělství 20 tisíc Kč. Výše minimální mzdy je při 40 hodinovém týdenním úvazku 9 200 Kč, což odpovídá 55 Kč/hod.

Funkce mzdy:

- Z národohospodářského pohledu: Alokační, selektivní, vyrovnávací
- Z hlediska podniku: Nákladová, příjmová, sociální, pobídková

Slevy poplatníka daně z příjmu: Sleva na poplatníka (2070), na studenta (335), na dítě (1117), druhé dítě (1317), třetí dítě (1417).

Příplatky dle zákoníku práce: Práce přesčas (+25%), v noci (+10%), ve svátek (+100%), sobota a neděle (+10%), dovolené, nebo nepracuje ve svátek (průměrná mzda v minulém čtvrtletí), 1 den darování krve, návštěva lékaře, 1 den svatba, 2 dny při úmrtí manželky, družky nebo dítěte (náhrada mzdy ve výši průměrného výdělku)

Mzdové prvky (pohyblivé složky mezd): Mzdová zvýhodnění, prémie, pojištění, odměny, podíl na zisku, příspěvky, stravenky. Jedná se o nástroj pro zvyšování efektivity zaměstnanců.

Mzdové formy:

- Časová mzda: Odvíjí se od počtu odpracovaných hodin.
- Úkolová mzda: Odvíjí se od počtu jednotek vykonané práce, motivuje k vyšší efektivitě práce.
- Podílová mzda: Odvíjí se od dosaženého zisku nebo obratu zaměstnavatele.

Výpočet mzdy: Příklad s 20 000 Kč Hrubé mzdy (HM). Uplatňuje slevu na poplatníka.

- Sociální a zdravotní pojištění hrazené zaměstnavatelem: $25\% + 9\% = 34\%$ HM (6800)
- Sociální a zdravotní pojištění hrazené zaměstnancem: $6,5\% + 4,5\% = 11\%$ HM (2200)
- Super-hrubá mzda (SHM): Zaokrouhluje se na celé 100 nahoru. Hrubá mzda + sociální a zdravotní hrazené zaměstnavatelem = $20\ 000\ \text{Kč} + 6\ 800\ \text{Kč} = 26\ 800\ \text{Kč}$.
- Daň z příjmu: 15% SHM = 4020 Kč
- Daň po slevě: Daň z příjmu – Slevy na dani = $4\ 020\ \text{Kč} - 2\ 070\ \text{Kč} = 1\ 950\ \text{Kč}$
- Čistá mzda: HM – Daň po slevě – Sociální a zdravotní pojištění hrazené zaměstnancem = $20\ 000\ \text{Kč} - 1\ 950\ \text{Kč} - 2\ 200\ \text{Kč} = 15\ 850\ \text{Kč}$

Mzdový systém:

– souhrn nástrojů a stanovených postupů, pomocí nichž se utváří mzda jednotlivých pracovníků podle předem stanovených kritérií

Rok 2006:

- průměrná HM 15 707,00
- průměrná HM v zemědělství 11 636,00
- průměrná HM ve školství 13 616,00
- průměrná HM ve zdravotnictví 15 056,00
- průměrná HM ve veřejné správě 16 949,00

Funkce mzdy dle národohospodářského hlediska:

- a) ***alokační*** – mzda vytváří tlak na pohyb pracovních sil tam, kde je mzdová úroveň nejvyšší
- b) ***selektivní*** – nutnost respektovat úroveň mezd na trhu práce, mzda vyčlení ty výrobce, kteří mzdové náklady zhodnotí a kteří odpadnou
- c) ***vyrovnávací*** – stanovení ceny práce (mzdy) v souladu s nabídkou a poptávkou

Funkce mzdy z hlediska podniku:

- a) ***nákladová*** – pracovní náklady jsou součástí nákladů
- b) ***příjmová*** – hlavní zdroj příjmů pracovníků, mzda nominální a reálná
- c) ***sociální*** – mzdy působí na celý společenský život, rozvoj mezilidských vztahů, apod.
- d) ***pobídková***

Faktory ovlivňující motivační účinnost mzdy:

- výše výděлку (relace výděлку k ostatním pracovníkům, pocit spravedlivé odměny)
- úroveň reálné výše mzdy (kupní síla)
- vědomí závislosti mezi výší mzdy a pracovním úsilím a jeho výsledky u jednotlivých pracovníků
- míra ovlivnitelnosti pracovního výsledku jednotlivcem
- postoje bezprostředních vedoucích včetně oceňování práce
- mezilidské vztahy na pracovišti
- jistota pracovního místa a zachování jistoty výděлку do budoucnosti
- možnost osobního rozvoje a pracovního postupu
- informovanost pracovníka a případná spoluúčast na řízení

Zásady odměňování za práci mohou být obsaženy v podnikových mzdových předpisech:

- pracovní řád
- mzdový předpis
- pracovní smlouva
- platový výměr

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

Při tvorbě těchto předpisů podniky využívají zákonné normy, a to:

- Zákoník práce č. 65/95 Sb., Zákon o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb., Zákon o kolektivním vyjednávání č. 2/91 Sb., Zákon o státních svátcích, o ostatních svátcích, významných dnech a dnech pracovního klidu č. 245/00 Sb., Zákon č. 143/92 Sb. o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových, Zákon č. 1/92 Sb. o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a průměrném výděлку, Nařízení vlády č.333/1993Sb. o minimálních mzdových tarifech, Nařízení vlády o minimální mzdě č.303/1995 Sb.

(Zákon o mzdě, odměně za pracovní pohotovosti . . .pro podnikatelkou sféru **12 mzdových tarifů** Zákon o platu pro rozpočtovou sféru **16 mzdových tarifů**)

K pevnému platu mohou být příplatky např.:

- **za práci v noci**, od 22.00 do 6.00, alespoň 5 hodin v kuse, 5,40 Kč / hodinu
- **práce v stíženém a zdraví škodlivém prostředí**, 5,40 Kč / hodinu
- *v rozpočtové sféře dále příplatek za vedení, zastupování, hodnostní příplatek, apod*

Mzdové formy:

a) **časová mzda**= M_t * **odpracovaný čas**

- výhody - jednoduchá, podmínky pro rozvoj osobních vlastností
- nevýhody - nezávislost na výkonu pracovníka, náročná na organizaci a řídicí práci
- použití:
 - tam, kde spolehlivě nelze stanovit postup a množství vykonané práce
 - tam, kde záleží na kvalitě
 - tam, kde je výkon podmíněn technologií (výkon stroje)

b) **úkolová mzda** - motivuje k vyššímu výkonu

- použití:
 - pokud známe přesně objem práce
 - pokud lze práci změřit
 - pokud se podmínky práce nemění
 - pokud máme požadavky na kvantitu
 - pokud výkon záleží na samostatnosti pracovníka
 - pokud výkonová norma neporušuje bezpečnost práce

Pro použití úkolové mzdy musíme stanovit normy:

- **norma času**, skládá se z:
 - času práce – označení všech druhů spotřeby času, při nichž pracovník vykonává úkony nutné ke splnění práce
 - času obecně nutných přestávek – fyzické potřeby pracovníka a zákonná přestávka na jídlo a oddech
 - času podmíněně nutných přestávek – nečinnost pracovníka způsobená úrovní techniky, technologie a organizace práce

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

Rozeznáváme časy:

- jednotkové – opakují se s každou zpracovávanou jednotkou
- dávkové – opakují se s každou převzatou dávkou
- směnové – opakují se s počtem odpracovaných směn
- **norma výkonu** – denní fond pracovní doby (40 – 8hodin) / norma času
- **norma času** = denní fond pracovní doby / norma výkonu
- **norma obsluhy** (odpovídá normě výkonu, určuje počet ošetřených zvířat na jednu směnu) = $T - T_c / t_a$

N_o . . . počet zvířat ošetřovaných v závislosti na dané technologii, T_c . . . úhrn směnných časů v čase pracovní směny (hygiena, oddech, úklid pracoviště), t_a . . . norma času jednotkového na ošetření jednoho kusu

- *úkolová mzda za výkon*

úkolová mzda za výkon = U_{sv} (úkolová sazba) * **výkon**

U_{sv} = $N_č$ (norma času) * **mzdový tarif**

- *úkolová mzda za produkci*

úkolová mzda za produkci = U_{sq} * **Q**

U_{sq} = N_{pp} (normativ potřeby práce) / **pOV** (plánovaný objem výroby)

POV = N_o (krav) * užítkovost

N_{pp} = \sum norem času potřebných pro výkon, oceněná příslušným tarifem

- *úkolová mzda akordní (programová)*

- u časově a kapacitně sladěných výkonů, na základě sdružených norem času za plánovaný výkon pro skupinu na sebe navazujících prací
- mzda se stanoví předem, zvyšuje se kolektivní odpovědnost za provedení převzatého úkolu

$aUs = \sum (U_{sv} * \text{plánovaný výkon})$

- *úkolová mzda vícefaktorová (smíšená, je nutné stanovit dva druhy úkolových sazeb)*

mzda = $(U_{sv} * V) + (U_{sq} * Q)$

c) *podílová mzda*- podíl jednotlivce z peněžně vyjádřených výkonů, tržeb pro určité časové období

Mzda = **dealerská tržba** * **podílová sazba**

Podílová sazba = plánovaná mzda / plánované tržby

d) *smíšená mzda* - různé kombinace přecházejících základních druhů

e) *mzda s měřeným denním výkonem* - časová mzda s přesně vymezeným výkonem

f) *smluvní mzda* - odměňuje se očekávaný výsledek

g) *programová mzda* - dohoda mezi vedením podniku a zástupcem zaměstnanců

Pohyblivé složky mezd

- mzdová zvýhodnění, nástroj zvyšování hmotné zainteresovanosti na výsledcích (zvýšení výkonů, kvality, práce . . .), rozdílné dle potřeb motivace
- prémie, pojištění, odměny, podíl na zisku, výročí, příspěvky
 - prémie
 - nejběžnější
 - prémiové řády jsou součástí kolektivních smluv
 - v závislosti na předem stanovených ukazatelích
 - prémiové řády musí být stručné a srozumitelné

Zásady při konstrukci prémie:

- volba prémiových ukazatelů – jednoduché, srozumitelné, plnění kontrolovatelné a pracovníky ovlivnitelné
- počet ukazatelů – co nejmenší, vyjadřovat skutečné cíle
- výše prémie – odpovídat pracovnímu úsilí, sazba z prémiové základny (% , v Kč),
- prémiové období – předem – měsíc, čtvrtletí, ihned po splnění ukazatele dostat peníze
- neustále sledovat ekonomickou účinnost prémieování

Otázka č. 20 – Studijní materiál 3

Uveďte základní předpisy, ze kterých se vychází při odměňování pracovníků v podnicích

1. Zákon č. 1/92 Sb. O mzdě, odměně za pracovní pohotovost a průměrném výdělku
2. Nařízení vlády č. 333/93 Sb. O stanovení min. mzdových tarifů a mzdového zvýhodnění za práci ve ztíženém a zdraví škodlivém pracovním prostředí a za práci v noci
3. Zákon č. 143/92 Sb. O platu a odměně za pracovní pohot. v rozpoč. a v některých dalších organizacích a orgánech

Co je to mzdový systém

- MS v podniku představuje logicky vyvážený souhrn nástrojů a stanovených postupů, pomocí nichž se utváří mzda jednotlivých pracovníků podle předem stanovených kritérií

Jaké funkce plní mzda?*

- Plní několik základních funkcí a to: NÁKLADOVÁ, PŘÍJMOVÁ, SOCIÁLNÍ a POBÍDKOVÁ

NÁKLADOVÁ FUNKCE:

- Spočívá v tom, že mzda tvoří součást vlastních nákladů ve formě pracovních nákladů.
- Snižování pracovních nákladů na jednotku vyrobené produkce v důsledku rostoucí produktivity práce umožňuje získávat větší zdroje pro rozdělování podle práce

PŘÍJMOVÁ FUNKCE:

- Je dána tím, že mzda tvoří hlavní zdroj příjmů pracujících
- Rozlišujeme NOMINÁLNÍ a REÁLNOU MZDU
 - ✓ Nominální mzda = částka, kterou zaměstnanec dostává v penězích
 - ✓ Reálná mzda = vyjadřuje vztah nominální mzdy k životním nákladům. Růst životní úrovně se projevuje především v reálné mzdě.

SOCIÁLNÍ FUNKCE:

- Je v tom, že mzdy působí na celý společenský život, na rozvoj výrobních vztahů, mezilidských vztahů

PODÍLOVÁ FUNKCE:

- Znamená vytváření hmotného zájmu na efektivním vynakládání práce a získávání pracovních důchodů

ALOKAČNÍ FUNKCE (Národohospodářské hledisko)

- Mzda vytváří tlak na pohyb pracovních sil směrem, kde je mzdová úroveň nejvyšší

SELEKTIVNÍ FUNKCE (N-H. hledisko)

- Nutnost respektovat úroveň mezd na trhu práce, mzda vyčlení ty výrobce, kteří mzdové náklady zhodnotí a kteří odpadnou

VYROVNÁVACÍ FUNKCE (N-H. hledisko)

- Stanovení ceny práce (mzdy) v souladu s nabídkou a poptávkou

Z kolika tarifních stupňů se skládá mzda v podnikové činnosti

- 16 platových tříd, v každé z nich je 12 tarifních stupňů

- Platové třídy se *zařazují podle:*

- DRUHU PRÁCE
- PODLE KVALIFIKACE
- PODLE POČTU LET ZAPOČITATELNÉ PRAXE

- Tarifní stupeň vyjadřuje míru složitosti, namáhavosti a odpovědnosti

- Tyto tarify jsou uvedeny v katalogích práce

Zaměstnavatel zařadí zaměstnance do platové třídy podle druhového vymezení prací v pracovní smlouvě a v jeho mezích na něm požadovaných nejnáročnějších prací. Do platového stupně je zařazen zaměstnanec, podle doby dosažené praxe.

Vyjmenovat formy mzdy

- a) **Časová mzda**
- b) **Úkolová mzda**
- c) **Podílová mzda**
- d) **Smluvní mzda**

- Vchází z dohody, kdy se pracovník zaváže, že během dohodnutého časového období odvede určitý výsledek

- e) **Mzdy s měřením denním výkonem**
- Je pevnou časovou mzdou, která je diferencována pomocí hodnocení práce a která může být podle záměru podniku doplněna individuálním příplatkem za výkon
- f) **Programová mzda**
- Je pevnou mzdou poskytovanou za zúčtovací období (týden, měsíc) za plnění pevně vymezeného pracovního úkolu (programu), který je zadán skupině pracovníků s předpokládaným časem provedení
- g) **Smíšená mzda**
- Prémie, výkonnostní a mimořádné odměny, podíly na zisku, odměny při významných životních a pracovních výrocích

Co je to časová mzda a kdy se používá

- Je součinem mzdového tarifu vykonávané práce nebo mzdového tarifu osobní třídy a skutečně odpracovaného času
- $MT * \text{odpracovaný čas}$

Co je to úkolová mzda a kdy se používá

- Je nejrozšířenější a velmi účinná forma odměňování
- Motivuje a aktivizuje k vyššímu výkonu
- Je závislá na výkonu pracovníka a diferencuje podle množství vyrobených výrobků nebo výkonů
- Základem pro výpočet všech druhů norem spotřeby práce je **NORMA ČASU**

Druhy úkolové mzdy a vzorce výpočtu

- a) **Za výkon**
- Se stanoví z úkolové sazby a rozsahu výkonu v měřitelných jednotkách
 - Úkolová sazba (U_{sv}) = norma času (NČ) * mzdový tarif (MT)
 - A představuje vyšší mzdy při splnění jednotky výkonu
- b) **Za výrobky/produkci**
- Se stanoví na základě množství skutečně vyrobených za plnění pevně vymezeného pracovního úkolu, který je zadán skupině pracovníků s předpokládaným časem provedení
 - $U_{sq} = \text{normativ spotřeby práce (Npp)} / \text{plánovaný objem výroby (pOv)}$
- c) **Akordní**
- Je zpravidla kolektivní mzda, stanovená na základě sdružených norem za plánovaný výkon pro skupinu na sebe bezprostředně navazujících pracovních operací, přičemž jde o časově a kapacitně sladěné výkony
 - Pro celý komplex prací je předem stanovena úkolová mzda
 - $aU_s = \sum (U_{sv} * \text{plánovaný výkon (pV)})$
- d) **Vícefaktorová**
- Je kombinací mzdy podle výkonu a množství výrobků
 - Pro její výpočet je třeba stanovit dva druhy úkolových sazeb
 - $V_{fm} = (U_{sv} * \text{výkon (V)}) + (U_{sq} * \text{produkce (Q)})$

Co je to podílová mzda a její výpočet

- Podíl jednotlivce z peněžně vyjádřených výkonů, tržeb pro určené časové období
- Vyjádří se jako podíl jednotlivce nebo kolektivu (procentní sazba) z peněžně vyjádřených výkonů, tržeb plánovaných pro určené časové období
- Podílová mzda (P_m) = tržba (Tr) * podílová sazba (P_s)
- Podílová sazba (P_s) = plánovaná mzda / plánovaná tržba

Zákonné příplatky ke mzdě dle Zákoníku práce

- Část mzdy, která vyplývá z podnikové tarifní soustavy a musí být zaměstnancům vyplacena i v případě, že podnik dosahuje špatné hospodářské výsledky
- **PŘÍPLATKY ZA**
 - **Práci přesčas:** Dosažená mzda + 25% průměrné hodinové sazby za předchozí čtvrtletí
 - **Ve svátek:** Dosažená mzda + 100% průměrné hodinové sazby za předchozí čtvrtletí
 - **Ve ztíženém a zdraví škodlivém prostředí: 10%**
 - **Práci v noci:** Dosažená mzda + 10% průměrné hodinové sazby za předchozí čtvrtletí (Noční práce mezi 22:00 do 6:00)
 - **V sobotu a v neděli:** Dosažená mzda + 10% průměrného výdělku
 - **DOVOLENÁ:** Náhrada mzdy ve výši průměrné hodinové sazby za předchozí čtvrtletí (nejčastěji 8 hodin)
 - **NÁHRADY MZDY VE VÝŠI PRŮMĚRNÉHO VÝDĚLKU**

1 den na darování krve, návštěva u lékaře, vlastní svatba, svatba rodičů či dítěte, 2 dny při úmrtí manžela, druhá či dítěte

PRŮMĚRNÁ MZDA, jak se spočítá a co je to rozhodné období

- Zjišťuje se pro pracovní právní účely z hrubé mzdy zaměstnance v rozhodném období
- Zjišťuje se k prvnímu dni následujícího kalendářního měsíce.
- Je-li průměrný výdělek nižší než minimální mzda musí ho zaměstnavatel zvýšit na úroveň minimální mzdy
- Rozhodné období = předchozí kalendářní čtvrtletí
- Průměrná hrubá mzda v r. 2011 - 24 319 Kč, v zemědělství 18 650 Kč (ČSÚ)

MINIMÁLNÍ MZDA

- Nařízení vlády, je to nejnižší přípustná výše odměny za práci v pracovněprávním vztahu
- Základní právní úprava je stanovena zákoníkem práce, výši a podmínky pro poskytování stanovuje nařízení vlády č. 567/2006 Sb. o minimální mzdě
- Minimální mzda se vztahuje na všechny zaměstnance v pracovním poměru nebo na DPP, DPČ
- Do mzdy se v tomto případě nezahrnuje práce za přesčas, ve svátek atd.
- Hrubá minimální mzda za 40 h týdně je 8 000 Kč, tj. 48,10 Kč/hod. (20h týdně – 4000 Kč) PRO ROK 2012

Jaké jsou měsíční slevy poplatníka daně z příjmů fyzických osob (DPFO)

- Sleva na poplatníka 2.070 Kč
- Sleva na částečnou invaliditu (I. a II. Stupně) 210 Kč
- Sleva na plnou invaliditu (III. Stupně) 420 Kč
- Sleva na studenta 335 Kč
- Sleva na dítě 1.117 Kč

Kolik se odvádí ze SP a ZP?

ZP pracovník: 4,5 % z HM

SP pracovník: 6,5 % z HM

ZP zaměstnavatel: 9 % z HM

SP zaměstnavatel: 25 % z HM

DPFO 15 % ze SHM (* 0,15)

MZDA

- Peněžité plnění nebo plnění peněžité hodnoty (naturální mzda) poskytované zaměstnavatelem zaměstnanci za práci

ZARUČENÁ MZDA

- Mzda nebo plat, na kterou zaměstnanci vzniklo právo podle
 - Zákona
 - Smlouvy
 - Vnitřního předpisu
 - Mzdového výměru
 - Platového výměru

NATURÁLNÍ MZDA

- Zaměstnanci lze poskytovat část mzdy s výjimkou minimální mzdy naturální formou.
- Naturální mzdu může zaměstnavatel poskytovat jen se souhlasem zaměstnance a za podmínek s ním dohodnutých.
- Poskytování naturální mzdy ve formě lihovin nebo jiných návykových látek není dovoleno.

PLAT

- Peněžité plnění poskytované za práci zaměstnanci zaměstnavatelem, kterým je:
 - Stát
 - územní samosprávný celek
 - státní fond
 - příspěvková organizace

-vyvážený souhrn nástrojů a stanovených postupů, pomocí nichž se vytváří mzda jednotliv. pracovníků

-mzda plní v podnicích zákl. funkce: nákladovou (součást vl. nákladů)
příjmovou (příjem pracujících)
sociální (ovlivňuje společenský život - rozvoj mezilidských vztahů)
pobídkovou (motivace)

Zásady odměňování za práci mohou být obsaženy v pracovním řádu, ve mzdovém předpisu, v prac. smlouvě, v platovém výměru

Zákonné předpisy:

-zákoník práce č. 65/95 Sb.

-zákon o zaměstnanosti

-zákon č. 143/92 Sb. o platu a odměně za prac. pohotovost v rozpočtových a dalších organizacích

-zákon č. 1/92 Sb. o mzdě a odměně za prac. pohotovost a průměrném výdělku

-nařízení vlády č. 333/93 Sb. o minimálních mzdových tarifech

-nařízení vlády č. 303/95 Sb. o minimální mzdě

Mzda = peněžité plnění nebo plnění peněžité hodnoty (naturální mzda) poskytované zaměstnavatelem zaměstnanci za práci, a to dle její složitosti, odpovědnosti a namáhavosti, dle obtížnosti prac. podmínek, prac. výkonnosti a dosahovaných prac. výsledků

Mzda se sjednává v prac. smlouvě nebo v jiné smlouvě nebo v kolektivní smlouvě a nesmí být nižší než minimální mzda

Průměrná mzda = pro pracovní právní účely zjišťuje zaměstnavatel z hrubé mzdy zaměstnance za rozhodné období (= předchozí kalendářní čtvrtletí)

Mzdové formy:

-**časová mzda** = součin mzdového tarifu a odpracovaného času, je vhodná, když záleží na kvalitě práce, a kde pracovník nemůže ovlivnit výkon stroje

-**úkolová mzda** = motivuje, stimuluje a aktivizuje k vyššímu výkonu, je vhodná u práce, kde záleží spíše na kvantitě, lze určit vyprodukovaný objem práce a provedenou práci lze změřit dělí se na mzdu: za výkon, za výrobky, akordní, vícefaktorová

-**podílová mzda** = podíl jednotlivce nebo kolektivu z peněžně vyjádřených výkonů

-**smluvní mzda** = odměňuje se očekávaný výsledek

Příplatky: za práci přes čas, za práci ve svátek, za práci v noci, za práci ve ztíženém a zdraví škodlivém prostředí

Pohyblivé složky mezd

- mzdová zvýhodnění, nástroj zvyšování hmotné zainteresovanosti na výsledcích (zvýšení výkonů, kvality, práce . . .), rozdílné dle potřeb motivace

- prémie, pojištění, odměny, podíl na zisku, výročí, příspěvky
- prémieové řády jsou součástí kolektivních smluv
- v závislosti na předem stanovených ukazatelích
- prémieové řády musí být stručné a srozumitelné

Otázka č. 20 – Studijní materiál 5

- vyvážený souhrn nástrojů a stanovených postupů, pomocí nichž se vytváří mzda jednotlivých pracovníků

- funkce mzdy z národohospodářského hlediska:

alokační – mzda vytváří tlak na pohyb pracovních sil směrem, kde je mzdová úroveň nejvyšší

selektivní – nutnost respektovat úroveň mezd na trhu práce, mzda vyčlení ty výrobce, kteří mzdové náklady zhodnotí a kteří odpadnou

vyrovňovací - stanovení ceny práce (mzdy) v souladu s nabídkou a poptávkou

- mzda plní v podnicích zákl. funkce:

nákladovou (součást vl. nákladů)

příjmovou (příjem pracujících)

sociální (ovlivňuje společenský život - rozvoj mezilidských vztahů)

pobídkovou (motivace) - výše výdělku, úroveň reálné výše mzdy (kupní síla), míra ovlivnitelnosti pracovního výsledku jednotlivcem, mezilidské vztahy na pracovišti, jistota pracovního místa a zachování jistoty výdělku do budoucnosti, možnost osobního rozvoje a pracovního postupu, informovanost pracovníka a případná spoluúčasť na řízení

Zásady odměňování za práci mohou být obsaženy v pracovním řádu, ve mzdovém předpisu, v prac. smlouvě, ve mzdovém výměru.

Zákonné předpisy:

Zákoník práce, zákon č. 262/2006 Sb. – se týká např.

- o předmětu úpravy a vymezení pracovněprávních vztahů
- o účastníků pracovněprávních vztahů
- o pracovního poměru (vznik, změny, skončení prac. poměru)
- o dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr
- o pracovní doby a doby odpočinku
- o bezpečnosti a ochrany zdraví při práci
- o odměňování za práci, odměny za pracovní pohotovost, srážky z příjmu z pracovněprávního vztahu
- o překážky v práci, dovolené, péče o zaměstnance, náhrady škody
- o informování, projednání v pracovněprávním vztahu a oprávnění odborové organizace
- o orgánů zastupujících zaměstnance – odborová organizace , rada zaměstnanců...

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

Zákon č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti

Zákon č.2/1991 Sb. o kolektivním vyjednávání

Zákon č.245/2000 Sb., o státních svátcích, o ostatních svátcích, o významných dnech a dnech pracovního klidu

Zákon č.1/92 Sb., o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a průměrném výdělku, který byl určen pro podnikatelskou sféru, byl zrušen a nahrazen ustanoveními v zákoníku práce

zákon č. 143/92 Sb. o platu a odměně za prac. pohotovost v rozpočtových a dalších organizacích

nařízení vlády č. 333/93 Sb. o minimálních mzdových tarifech

nařízení vlády č. 567/2006 Sb. o minimální mzdě

Náležitosti sjednávané mezi podnikem a zaměstnancem

- pracovní doba (40, a 38,75, a 37,5 hod., rozdělení pracovní doby - rovnoměrné a nerovnoměrné (pružná doba, kratší doba, rozdělená doba)
- tarifní mzda, plat, odměna z dohod

Mzda = peněžité plnění nebo plnění peněžité hodnoty (naturální mzda) poskytované zaměstnavatelem zaměstnanci za práci, a to dle její složitosti, odpovědnosti a namáhavosti, dle obtížnosti prac. podmínek, prac. výkonnosti a dosahovaných prac. Výsledků.

Mzda se sjednává v prac. smlouvě nebo v jiné smlouvě nebo v kolektivní smlouvě a nesmí být nižší než minimální mzda = 8 000 Kč - **do min. mzdy a platu se pro tento účel nezahrnuje mzda ani plat za práci přesčas, příplatek za práci ve svátek, za noční práci, za práci ve ztíženém pracovním prostředí a za práci v sobotu a v neděli.**

Zaručená mzda - mzda nebo plat, na kterou zaměstnanci vzniklo právo podle zákona, smlouvy, vnitřního předpisu, mzdového výměru nebo platového výměru, musí být sjednána předem, zaměstnavatel je povinen v den nástupu práce vydat zaměstnanci písemný mzdový výměr, který obsahuje údaje o způsobu odměňování, o termínu a místě výplaty mzdy, není-li to upraveno v pracovní smlouvě nebo vnitřním předpisu

Naturální mzda - Zaměstnanci lze poskytovat část mzdy s výjimkou minimální mzdy naturální formou. Naturální mzdu může zaměstnavatel poskytovat jen se souhlasem zaměstnance a za podmínek s ním dohodnutých.

Jako naturální mzdu lze poskytovat výrobky, výkony, práce a služby. Poskytování naturální mzdy ve formě lihovin nebo jiných návykových látek není dovoleno.

Průměrná mzda = pro pracovní právní účely zjišťuje zaměstnavatel z hrubé mzdy zaměstnance za rozhodné období (= předchozí kalendářní čtvrtletí)

hrubá mzda pro výpočet průměrného výdělku – nezahrnuje:

- náhrady za dovolenou, odměnu za pracovní pohotovost, nemocenské dávky
- zjišťuje se jako průměrný hodinový výdělek

SKLADBA MZDY:

Mzdové formy:

-**časová mzda** = součin mzdového tarifu a odpracovaného času, je vhodná když záleží na kvalitě práce, a kde pracovník nemůže ovlivnit výkon stroje

-**úkolová mzda** = motivuje, stimuluje a aktivizuje k vyššímu výkonu, je vhodná u práce, kde záleží spíše na kvantitě, lze určit vyprodukovaný objem práce a provedenou práci lze změřit dělí se na mzdu: za výkon, za výrobky, akordní, vícefaktorová

Státní závěrečná zkouška – BAKALÁŘSKÁ – Ekonomika podniku

-podílová mzda = podíl jednotlivce nebo kolektivu z peněžně vyjádřených výkonů

-smluvní mzda = odměňuje se očekávaný výsledek

-mzda s měřením denním výkonem = je pevná časová mzda, může být doplněna individ. příplatkem za výkon

-programová mzda = mzda za plnění pevně vymezeného úkolu zadaného skupině pracovníků

-smíšená mzda = různé kombinace uvedených mezd

Mzdové příplatky: za práci přesčas – **dosažená mzda zvýšená nejméně o 25 % průměr. výdělku, pokud se nedohodli na poskytnutí náhradního volna (max. na tři měsíce)**, za práci ve svátek, za práci v noci - **příplatek nejméně ve výši 10 % prům. výdělku**, za práci ve ztíženém a zdraví škodlivém prostředí

Pohyblivé složky mzdy: - prémie, podíl na VH

gratifikace - příspěvky k urč. příležitosti (např. uznání za odvedenou práci)

prémie - poskytují se v závislosti na plnění předem stanovených ukazatelů

Plat = peněžitě plnění poskytované za práci zaměstnanci zaměstnavatelem, kterým je: stát

územní samosprávný celek

státní fond

příspěvková organizace, jejíž náklady na platy a odměny za pracovní pohotovost jsou plně zabezpečovány z příspěvku na provoz poskytovaného z rozpočtu zřizovatele nebo z úhrad podle zvláštních právních předpisů, nebo

školská právnická osoba zřízená Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí podle školského zákona

Zaměstnanci přísluší platový tarif stanovený pro platovou třídu a platový stupeň.

Do platové třídy – podle nejnáročnějších prací, jejichž výkon řídí nebo které sám vykonává. (16 platových tříd)

Do platového stupně – podle doby dosažené praxe, doby péče o dítě. (12 plat. stupňů)

Tarifní příplatky k platu:

- pravidelné (za vedení, osobní, zvláštní, hodnostní)

- podle podmínek vykonávané práce (za zastupování, za noční práci (20% prům. výdělku), za práci v sobotu a v neděli (25%), za práci přesčas (25%, nebo 50%), za práci ve svátek (dohodou), při výkonu jiné práce, za dělenou směnu (30%)

(průměrný výdělek definován obdobně jako v případě mezd)